

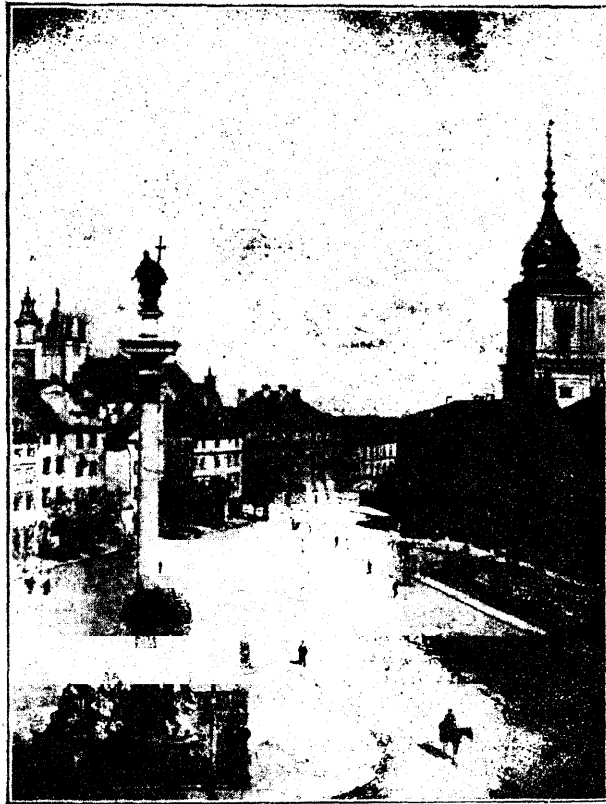
6
M
B
E
R
6

1930
M
A
R
S
-
K
U
K
O
G
U

ROMAN

No

15

Poola presidenti loss Varssavis lossiplatsil.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „AREN G.”
TALLINN, 1930. A. IX. AASTA KÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 15

SISU:

Hanns von Spielberg: Kolmiktäht.

Lola Stein: Vahemäng.

Arnold Liiv: Karpaatide tippudel.

Leo am Brühl: Hingeliblikad.

P. Grünfeldt: Kõik on ootmas.

Josef Hevesi: Pulmareis.

Pierre Valdagne: Isemeelne Micheline.

H. Vühner: Laineke.

Hiina jutt: Hiina Saalomon.

John Masefield: Teed.

George Barr: Unustatute saar.

Tött ja nalja.

ROMAAN'i

tellimishinnad:

Kodumaale:

12 kuud (24 nr. nr.)	Kr. 7.50
9 kuud (18 nr. nr.)	, 6.00
6 kuud (12 nr. nr.)	, 4.00
3 kuud (6 nr. nr.)	, 2.25
2 kuud (4 nr. nr.)	, 1.60
1 kuu (2 nr. nr.)	, .80
Üksiknumber	, .40

Välismaale:

12 kuud	Kr. 10.—
6	5.—
3	2.50

Tellimisi võtavad vastu ilma lisatasuta kõik postiasutused, rmtkpl. ja „ROMAAN'i“ müüjad.

Talituse aadress:

TALLINN, Müürivahe tän. 16

Telefon (2) 12-53.

Kastmõistatus

Nr. 15 (201).

Ristsõnade mõistatuse asemel on tekkinud Ameerikas kastmõistatused „Pox Puzzle“, mis seisavad selles, et joonisel antud rasvaste joontega piiratud kujuosad ühes nendel leiduvate tähtedega muutmatult, see on, mitte muutes nende seisakut ega nendel asuvaid tähti, paigutatakse uude asukohta nõnda, et saadakse antud joonisele sarnane joonis, kuid iga rida lugedes vasemalt paremale annab sõna.

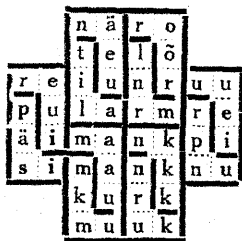
Sõnad on järgmised:

1. Lind.
2. Paras sügav koht meres, kuhu heidetakse võrgud kalapüügiks.
3. Jaanuar.
4. Meekorjaja.
5. Mari.
6. Taim
7. Suur kõrge hunnik puid.
8. Põld.

Kõige rutemini jõutakse tulemusele sellisel viisil, et joonis joonistatakse ühes tähtedega ruudulisele paberile ja lõigatakse jooni mööda osakujud välja, millega katsetatakse asetades neid senikaua, kuni saadakse otsitavad sõnad.

Lahendus ilmub „Romaan“ Nr. 19 (205). Järgmises numbris ilmub hinnamõistatus.

„Romaan“ talitus.

„Romaan“

annab ülevaate maailma rahvaste kirjandusest.

„Romaan“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00; 3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

Romaan

Nr. 15 (201)

August 1930

IX. aastakäik.

Kõik suitsetavad paberosse

Laferme Nr. 50 Manon Baar Stella

20 tk. — 50 s.

20 tk. — 35 s.

25 tk. — 35 s.

20 tk. — 25 s.

Diva Must Peeter

25 tk. — 25 s.

25 tk. — 15 s.

Meie vabrikus puhastatakse tubakat pneumaatilisel viisil tolmust ja teistest tervisele kahjulikkudest lisandustest.

A/S. „LAFERME“

Kolmiktäht.

Saksa kirjanik **Hanns von Spielberg'i** romaan.

11

Bonaparte puudutas ratsapiitsaga kergelt kübarat. „Härra nimi?“ küsis ta lühidalt.

„Parun v. Vüppede Westfaleeni kuningriigist, Sire!“ vastas Stetten ruttu.

„Ah, mulle on jutustatud teist! Kui ma ei eksi, palusite isegi audientsi — kas on nii, mu härra?“

„See oli tõepoolest mu elavam soov tohtida ilmuda Teie Majesteedi ette.“

Napoleon ei vastanud kohe. Ta teravad silmad näisid leidnud olevat vea kahurite seades, ta saatis ühe ohvitseridest terava noomitusega patareitülema juure. „Röömustan, et näen meest mu endistest Saksa maa-dest,“ pööras ta siis Stetteni poole, kes ikka veel seisis kübar käes ta kõrval. „Palun kübar pähe panna, härra parun! Mind arvustati teie kodumaal halvasti, mind vihati, tean seda küll. Mina aga tundsin alati Saksa rahva vastu sümpaatiaid — jah, mu härra, sümpaatiaid.“

Stetten suutis ainult, kuigi keiser nähtavasti ootas vastust, viisaka kummardusega nõusolekut avaldada. Ta pidi mõtlema otsatule viletsusele, mille oli toonud korsik-

lase „sümpaatia“ kodumaale, ja ta keel tõrkus valetamast.

„Teie olete sõdur, härra parun?“

Tahtmatult kummardus Kurt teistkordselt, et kohe — nagu parandavalt — juure lisada: „Olin seda, Sire!“

„Ah, arvasin seda teie olekust nägevat! Teie teenisite mu kotkaste all — röömustan kahekordselt tervitades Saksa ohvitseri Elbal, kes ei ühinenud mu endiste liitlaste äraandmisega. Mind anti Saksamaal ära — Kui Saksa vürstid, keda alles vürstideks tegin, mulle oleksid olnud truud, ei oleks ma siin!“

Stetten kuulis hirmuga pööret kõnes, ta aimas küsimust, mis pidi nüüd tulema ja valmistas end selle vastu ette.

„Missuguses väeosas teie teenisite, härra v. Vüppede?“

„Westfalemi kaardiväes!“ vastas Stetten kiirelt, et mitte äratada kahtlust ettevaatamatu viivitusega. Ta nimetas seda väeosa, kuna 1812 mitmel korral temaga kokku oli puutunud ja kuna tundis polgust mitu ohvitseri.

„Mu venna Jerome'i juures!“ Keisri nägu oli päikesepaiste. „Teie olite Borodino juures, kui see kaardivägi tegi kuulsa ataki Vene kindlusele?“

Jälle kummardas Stetten vaikides, seesiselt needes, et oli sattunud sellesse küsimismängu.

„Kindral Cambronne rõõmustab kindlasti, et tohib teretada seltsimeest, kes seisib ta käsu all,“ jatkas Napoleon viisakalt. „Palun teid, härra v. Vüppede, homme palees mu külaline olla. Teie kohtate kindlasti ühte või teist härrat, kes on teile tuttav!“

Piinlik seisukord, millest võis pääseda silmapilgul uue kummardusega, mis aga varem või hiljem pidi viima katastroofini! Esialgul kogeles Stetten mõned tänusõnad, tehes enesele kibedaid etteheiteid, et mängis oma diplomaatlist osa nii halvasti.

Keiser hakkas kõnelema oma väikesest trupist ja tänasest harjutusest. Ta kiitis vanu veteraane, kes olid järgnenud talle Elbale, ilma muu väljavaateta, kui tema tänu. Siis küsis ta äkki: „Teie olite eile Kitsesaarel, monsieur?“

Stetten arvas nägevat Napoleoni silmades umbusalduse pilku, kuid see pidi olema eksitus, sest keiser lisis viisakalt: „Mu vahid teatasid sellest. Teie teate, et barbareskid ikka veel Vahemerel luuravad ja Inglise laevastik ei ole — nagu kardan — küllalt energiline röövlite vastu. Pidin sellepärast otsima kindla koha oma väikesele varandusele — kants on selleks väga kohane. Pealegi huvitav ehitus, mille alusmüürid on pärit ajast, kui geenualased valitsesid saarel. Teie tulite Geenua kaudu?“

„Jah, Sire. Puudutasin vähemalt seda linna, kuid ei peatunud seal kaua.“

„Ah, ma arvasin, et tulite üle Prantsusmaa. Mind oleks huvitanud kuulda uudiseid Pariisist, sest elame siin sellises üksilduses, et teated on haruldased. Kuid ma ei taha teid kauemini kinni pidada. Homseni, härra v. Vüppede!“

Keiser teretas kergelt ja tahtis uuesti trupi poole pöörata. Kui aga Stetten kummardades kübara peast võttis, kiskus äkiline tuulepuhang tal paruka peast ja eene kui ta seda jälle kinni pidada ja pähe panna suutis, oli Napoleon veel kord ta poole pööranud. Silmapilguks libises kerge naeratus üle raudsete pontide, mis oli määratud situatsiooni koomikusele, siis tumenes keisri nägu ja sügav ahvardav korts ilmus ta kulmade vahele.

Stetten tahtis, veel kord sügavalt kum-

mardades, tagasi astuda, kui Bonaparte terav „Seiske!“ teda sundis peatama.

„Üks silmapilk, mu härra v. Vüppede! Kus olen seda nägu juba kord näinud?“ Nüüd võis teda päästa ainult veel hulljulgus.

„Mul oli 1812 tihti au näha teie majesteeti,“ vastas Stetten võimalikult rahulikult.

Keiser ajas kimli Stetteni lähedale ja vaatas talle uurivalt silmadesse. „Ei, härra! Teie ei ole see, kelleks end nimetate!“ Ta mõtles silmapilgu järele. „Kapten Serrurier tulgu siia!“ hüüdis ta siis ühele ordonnantsohvitserile. „Ja teie, mu härra, ei liigu kohalt!“

Möödusid mõned minutid piinlikus vaikus. Siis tuli patareilt vanem pealik ja teatas end.

„Ah, hea, et olete siin, kapten. Teie olite 1812 kaheksanda korpuse staabis?“

„Muidugi, sire, Njeemenist Moskvani, alles Moskva lahingus sain haavata,“ vastas veteraan.

„Väga hea! Teie mäletate, Serrurier, et tema Majesteedi kuningas Jerome'i kaardivägi seisib kaheksandas korpuses — kas tundsite ohvitseri?“

„Teie küsute, sire, ja paremini, kui teiste väeosade härrasid, kuna nad pikemat aega olid määratud korpuse kommando juure staabivahtideks.“

Keiser naeris tasa.

„Vaadake kord seal seda härrat, kes nimetab end monsieur de Vüppedeks ja titleb, et on selle kaardiväe ohvitserina Vene sõjakäigu kaasa teinud!“

Pealik keerutas halle vurrusid ja vaatas teravalt ja uurivalt Stetteni poole: „Ei, sire! Ma ei tunne seda härrat ja ma ei usu mitte, et ta kuulus polgu ohvitseride sekka,“ ütles ta lõpuks kindlasti.

Napoleon ajas uuesti hobuse Stetteni lähedale:

„Teie kuulsite, mu härra!“ ütles ta ägedalt. „Kas tunnistate nüüd, milleks end nii osavusetult maskeerisite? Tahan seda teada!“

Stetten oli kogunud. Ta tundis, et temal kõik kaalul seisib, ta pidi leidma uue pääsetee. Ja ta arvas, et oli leidnud selle: „Sire, võin oma õige nime teie Majesteedile ainult nelja silma all öelda, tahtsin seda audientsil teha, mille teie Majesteet mulle armulikult lubas,“ ütles ta tehtud rahuga. „Ka mu paberid on teie Majesteedi kasutada. Tulen Viinist!“

„Viinist!“ Keiser vaatas talle kahtlevalt otsa. „Uus kavalus! Tött, härra! Tahan kuulda tött!“

„Kui teie Majesteet mulle lubab mõned sõnad nelja silma all, tahan end kaitsta!“

Napoleon kahtles. Ta kartis kallaletungi elule, ta arvas, et liitlased ning eestkätt Bourbonid tast tapmise teel vabaneda tahavad. Oli mees siin ehk palgatud mõrtsukas? Veel kord mõotis ta Stettenit umbusklike pilkudega, siis viipas ta lähedalolijatele tagasi astuda. „Kõnele!“ käskis ta.

Kurt hingas sügavalt, ta tundis, et mängis hulljulget mängu. „Mind saadab teie Majesteedi juure komtess Perigord-Savigny, mademoiselle Louison de Vernier!“

„Ah!“ ütles keiser. „Edasi — edasi!“

„Pean teatama teie Majesteedile, et kapten Dulot misjon on avalikuks saanud ja et teda Vene piiril oodatakse ning et ta on arvatavasti juba Vene politsei käes. Liitlastes on umbusaldus ärganud —“

„Edasi, edasi!“ Napoleon näris alumist huult ja tõmbas kimlit ohjadest, nii et loomagedalt kõrvalhüppe tegi.

„Komtess on pidanud lahkuma Beneventi vürsti majast, kui see vägivaldselt komtessi tähtsaid kirju — ta kasuema kirju — hakkas avama. Ta tahtis tulla Elbale, et anda end teie Majesteedi hoole ja kaitse alla, kuid politsei tähelepanelikkus takistas selle kavatsuse teostamist. Komtess on sellepärast pidanud otsima mujalt varju —“

„Kus ta on?“

Stettenil oli sõna Kremmrode huultel. Viimase silmapilgul aga muutis ta oma plaani ja teatas: „Krahvinna Sofia Pototska, kellega komtessil on sõprus, palus teda tihte oma mõisa kulla. Mõlemad daamid sõitsid umbes kaheksa päeva eest Poolamaale.“

„Ja Talleyrand — Beneventi vürst?“

„Talleyrand arvab, et komtess on põgenenud Elbale. Kohtasin teel kahte Prantsuse agent, kes teda pidid taga ajama. Et pöörata enese pealt kahtlust, muutsin nime ja kasutasin ühe onupoja pabereid, kellega sõitsin koos Geenuusse. Mu õige nimi on v. Dörner, Kurt v. Dörner!“

„Missugused põhjused olid teil, kui võtsite selle ülesande enese peale? Ja kas on teil komtessilt mõni tõendus?“

„Kohtasin komtessi kongressi ajal ja tema austas mind oma usaldusega, sire. Mul ei ole muud tõendust kui see, et tunnen kõiki asjaolusid.“

„Neid tunneb ka Beneventi vürst! Kardan, et näen teis oma sõbra agent!“ hüüdis keiser uuesti ärganud umbusaldusega.

Stetten kehtitas õlgu: „Siis kahetsen, et madame de Vernier ei ole saarel. Võiksin end kergesti legitimeerida mõne teatega, mis ainult temale on määratud, ka teie Majesteedi ees.“

Ta oli õelnud seda usus, et Louisoni kasuema ei olnud Elbal, kuid ehmus ägedalt, kui keiser rahulikult vastas: „Hea küll, mu härra, madame on täna öösel tagasi tulnud. Porto Ferrajos sean teid kohe temaga vastamisi. Kuni selle ajani peate tahes ehk tahtmata minu vang olema.“

Ta viipas ohvitserid lähemale ja andis nende hooleks Stetteni käsuga, teda pealinna viia, kuhu ta ka ise kohe teele asus. —

Tund hiljem võttis Napoleon omas palees madame de Vernier vastu, kes tööpoolest möödunud ööl Prantsusmaalt tagasi oli tulnud. Ta tõi tähtsaid teateid, mis keisrit äärmiselt huvitasid ja erutasid. Ta teatas 21. jaanuaril Pariisis korraldatud suurepärasest leinapeost Ludvig XVI. auks, kus juures olnud esimesed kokkupõrked rahva ja õue vahel; ta tõi teate, et sõjavägi, kui hüüab „Vive le roi!“ salaja lisab „de Rome!“ („Elagu Rooma kuningas!“), ta tõi talle kindral Bertoni kirja, milles see teatas üksikasjadeni teostatud salavandeseltsist, mis ühendas Lõuna-Prantsusmaa polkuseid ning mereväeohvitserisid ja nende meeskondi ja milles oli liikmeks marshall Davoust. Fleury de Chaboulon keisri vana usaldusalune, pidi jõudma lähematel päevadel Porto Ferrajosse, et läbi rääkida selles asjas keisriga, keda kirjas tervitati juba jälle Prantsusmaa valitsejana.

Napoleon kuulas neid teateid, kuna ta toas edasi ja tagasi sanmus, pingutatud ootuse ilmega, ta luges Bertoni kirja tähelepanelikult läbi ja pomises veel kord endamisi: „Kui Dubot Vene miljonid õigel ajal kohale oleks muretsenud — nüüd vajaksin neid kibedasti!“

Kui madame de Vernier aga ootas vastust oma teadetele või mingisugust nõusoleku märki, nägi ta ainult kivinenud imperatori nägu ja ainus vastus, mille ta sai, oli lühike: „Küll näeme!“

Kui ta aga lahkuda tahtis, pidas keiser teda kinni. „Veel silmapilk, mu armas! Ka

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

mul on teie jaoks üllatus.“ Ja ta käskis võõrast sisse lasta, kes ootas vahihvitseri valve all palees.

Stettenil oli paruk maha võetud. Vaevast astus ta sellepärast Napoleoni töötuppa, kui madame de Vernier ta ära tundis ja tahtmatult ta nime hüüdis.

Keiser võpatas: „Stetten — Stetten! Ah, ma teadsin, et olin seda nägu juba näinud!“ hüüdis ta ja astus

preislase juure, kes seisis tumalt, kokkusurutud huultel ta ees, otsustades ei ühegi ähvarduse sunnil saladusi välja anda. „Teie kuulsite nende ohvitseride hulka, kes olid mu saatkonnas, kui tulin Elbale.“ Napoleon kõneles juba jälle liitlaste komissaridest kui oma „saatkonnast“. „Jah, mäletan teid nüüd üsna selgelt, teie avaldasite tookord hea mulje, õppisin teist lugu pidama! Mispärast — pagana pihta — tulete aga nüüd võõra salakuulajana Elbale? Oleksin teid teistel oludel heameelega tervitanud! Et ma teid enam ei või usaldada, kui mulle end jubakaks korda valamaski all tutvustanud olete, on vist teilegi arusaadav!“

Napoleon oli viimased laused suure ruttuga öelnud ja vaatas nüüd Stettenile teravalt otsa, nagu oodates talt vastust või vabandust.

„See on tõsi, et Louison de Vernier on lahkunud Talleyrandi majast,“ ütles Kurt rahulikult. „Kordan seda madame'i ees: Louison põgenes kardetava mehe majast, kes tarvitas oma isaõiguseid kurjasti, kui oli asjatult katsunud pehmenendada kasuema südant, kui oli asjatult palunud päästmist

piinavast seisukorrast, millesse ta olid astunud egoistlikud plaanid. Teistel oludel oleksin nõus pikemaid seletusi andma; nüüd, kui mind koheldakse vangisattunud salakuulajana, ei ole mul midagi juure lisada!“

Madame de Vernier oli löönud käed näo ette ja nuuksus sügavalt ja valulikult. Keiser seisis töölaua ees rinnal ristipandud käevartega ja vaatas süngelt Stettenile.

Toas valitses raske, öudne vaikus.

Lõpuks astus Napoleon vana daami juure, kelle õrn keha nagu krampides värises, ja viis ta ühe akna juure. Ta kõneles seal mõned minutid elavalt ning jutustas vist, mis talle Stetten oli öelnud hommikul Louisoni kadumisest. Madame de Vernier kuulas nagu unes, siis astus ta kõikuval sammul nooremehe poole ja palus tõstetud kätel: „Palun ainult ühte, härra v. Stetten: öelge mulle, kus on Louison. On ta tööpoolest krahvinna Pototska juures?“

Stetten vaikis.

Daam pani oma väriseva käe ta käevartele: „Härra v. Stetten, tean, et armastate Louisoni! Vannutan teid

selle armastuse juures, et ütleksite rahustava sõna!“

Stetten vaikis veel ikka kangekaelselt. „Teil on olnud ema, härra v. Stetten, ema, kes teie eest hirmu on tundnud. Kas võite, kui tuletan teile teie ema meele, ühe teise ema palvet halastamatult tagasi lükata?“

„Tean, et olite ainult Louisoni kasuema. Tõeline ema ei oleks iialgi jätnud oma lapse abitult õnnetusse!“ vastas Stetten kuivalt.

Madame de Vernier tuksatas. „Tõeline

Otto Strandman,
Eesti Vabariigi riigivanem.

ema!“ kogeles ta. „Tõeline ema! Oh, härra v. Stetten, ükski ema ei või oma last rohkem armastada, kui mina armastasin Louisoni. Teie ei tunne veel needuse kogu raskust, mis meie kõikide peal lasub, kuid niipalju teate teie ometi, et teil võiks olla kaastunnet mu hirmu ja murega. Ärge jätke mind mu meeleheite kätte, öelge hea sõna — vannutan teid!“

Nüüd valdas Stettenit siiski sügav kaastunne. Valu, mis kõneles selle naise murelikkudest joontest, oli liig liigutav. „Louison on kindluses — on heade inimeste juures!“ ütles ta pehmelt.

Madame de Vernier vaatas talle tänulikult otsa. Kuid nüüd astus keiser juure ja pööras Stetteni poole. Ta nägu oli otsustav, kuid ta hääl ei kõlunud mitte ebasõbralikult, kui teatas lühidates, nappides lausetes oma tahtmisest: „Teie tegite mulle kord suure heameele. Ma ei taha tänamatu olla. Kuid olud sunnivad mind teid vähe malt mõnda aega kinni pidama, kui teie ei avalda mulle oma siinoleku tõsisemid põhjusi. Mu tegevusi mõistate hiljem. Kelle ülesandel tulite Elbale?“

Stetten vaikus.

„Ma ei katsu teie sisemusse tungida. Olete minu vang, kuid luban, et teie vangistus

on kerge ja lühike.“ Ta helistas. „Vahiohvitser!“

Sisse astus noor ohvitser. „Leitnant Duprel, teie viite selle härra, kes on valitsusvang, Kitsesaarele.“ Kuna ohvitser pani käe Stetteni õlale ning sellega märku andis, et Stetten talle järgnema peab, viipas Napoleon veel kord: „Oodake!“ Ta kirjutas mõned read paberile, pitserdas pileti ja andis selle leit-

nandile: „Kapten Crassardile!“ Siis pööras ta veel kord Stetteni poole: „Elage hästi, mu härra! Oleksin soovinud, et oleksin näinud teid teistsugustel oludel oma kojas!“

Preisi ohvitser kummardas tumalt. Veel ühe pilgu heitis ta valust murtud naisele, siis sammus ta ukse poole.

Ta teadis, et iga sõna oleks olnud asjatu. Napoleonil pidid olema mõjuvad põhjused, et ta ei rahuldunud tema ärasaatmisegasaarelt.

12. peatükk.

Vang Kitsesaarel.

Ümberringi graaniitseinad. Kivisse raiutud kasematt, vlgustatud ainult kahest väikesest laskeavausest, mille läbi, kitsast ruumi raskete la-

fettidega veel väiksemaks tehes, pistsid kaks kaheteistkümnenaelalist kahurit omad torud. Kivisse olid raiutud ka istmed seinä ääres, kivist oli võlvitud lagi ja nii madal, et Stetten pidi kummardama, kui end püsti ajas, et sajandat korda läbi

Prof. Ignacy Moscicki,

Poola Vabariigi president külastab Eestit 10. ja 11. aug. s.a.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

patarei jalutada, mis oli määratud ta vanglaks.

Ja kui ta vaevaga end laffettide vahelt läbi litsus, et vaadata läbi laskeavause välja, et hingata värskemat õhku, nägi ta kive ja igalpool ainult kive: lagedaid kaljusid, mil ei kasvanud ainustki rohelist kõrt. Ainult kauguses säten das sinise mere kitsas riba, mida vangi silm ikka uuesti igatsevalt otsis.

Kurt oli täielikult maha rõhutatud. Ta missiooni täielik luhtumine lasus temal, ta häbenes oma ettevaatamatust nagu häbeneb koolipoiss, kui lahendus ei õnnestu. Mis ütleb Hardenberg?

Stetten ei võinud kaebada halva ümberkäimise üle, ümberpöördukt: valge habemega kapten Crassard, kes käsutas väikest veteraanide väeosa, mis asus Kitsesaarel, oli viisakus ise ja kasematt, mis talle oli antud, näis olevat kindluse kõige parem ruum. Kuid kui aeglaselt venisid tunnid! Napoleon oli küll kõnelenud lühikesest vangistusest, kuid kes vastutas selle eest, et ta sõna pidas? Kui ta pidi välja kannatama nende igavate graniitrahude vahel kuid, võib olla aastaid! Oh, meelsamini surra, kui vabadust kaotada!

Lukk ragises. Stetten tundis seda tooni juba, kuna oli viibinud juba kolmkümmendkuus tundi Kitsesaarel. Rauduks pööras roostetanud hingedes ja sisse astus kapten Crassard, vana puujalaga mees, kes kandis rinnal Austerlitz'i ja Jena aurasid.

„Kas härra seltsimees ei soovi värsket õhku hingata?“ ütles ta Normandia laias dialektis. „Külmadest müüridest hoolimata on siin kuum ja ma arvan, et see ei ole mu instruksioonide vastu, kui teen härra seltsimehega jalutuskäigu vallidel, enne kui asume oma lihtsa õhtusöögi juure.“

Kurt noogutas tänulikult. Habemik veteraan oli tõepoolest pehme vangivaht. Nad astusid välja bastioonile ja kuna vanamees mugavalt müürile istus, hingas Stetten sügavalt värsket õhku, mis tuli merelt, ja vaatas kauge horitsondi poole, kus päike vajus voogudesse tulise kuulina. Ümberringi oli suurepärase vaatepilt: kolmest küljest meri, neljandal pool Elba, vaevalt kahurilaengu kauguses, mägestikuharjade ja roheliste oliivimetsadega. Siin ja seal puri — kojusõitvad kaluvid või lõbusõidualused, mis kuulusid Elba valitsejale.

Nüüd kostis Porto Longonest, mille kõrge torn selgelt näha oli, trummipörin ja muusika. „Päeva lõpuakkord,“ ütles Crassard. „Garnison teeb voodeid! Jah, neil on hea, Porto Ferrajo ja Longone härradel! Seal

küseb praad oda otsas ja peekrites säten dab vein. Hallo, Ravigotte,“ hüüdis ta mõdaminevale kahurväelasele. „Ütle sellele eeslile, Bertholet'le, et toob meile klaasi punast. Mul kleebib keel kurgus ja meie külaline on vist samuti janune!“

Vein tuli ja tegi vanamehe veel jutukamaks. Ta kõneles oma sõjakäikudest, lahingutest, kus ta võidelnud ja kuidas lõpuks oli rõõmus, et leidis puhkuskohta vanadeks päevadeks, kui võis teenida „väikest korporali“ veel puujalaga. „Teie peate teadma, seltsimees, et teenisin juba ta all, kui ta oli kahurväe kapten ja seda ta ei unusta! Ma ei oleks võinud undki näha, mis tast kord saab — tookord, kui ta alles piimahabe oli: esimene konsul — keiser! Ja nüüd“ — Crassard naeris tigidalt, — „Elba monark! Noh — veel ei ole kõik otsas — tööpoolest — veel ei kõik otsas! „Crassard,“ ütles ta mulle alles hiljuti, kui oli viimast korda siin, „Crassard, sul on vist igatsus Pariisi järele?“ — „Ise käsul, Sire!“ Siis kummardas ta üsna mu lähedale ja naeris mulle kõrva sisse: „Mul ka, Crassard! Kuid ära sellest lobise, vana!“ — Noh — teile võin seda öelda, sest teie olete kindlas kohas, seltsimees!“ Ja veteraan koputas Stettenile sõbralikult õlale. „Kas ei tohiks teada, mis annab meile au Preisi ohvitseri enese juures näha?“

„Ma ei tea seda isegi, kapten!“ ütles Stetten.

Vanamees naeris heasüdamiselt. „Noh, kui tahate seda enesele pidada, siis ei ole ma uudishimulik. Küll väike korporal teab, mis teeb. Soovitab mulle teie eest hästi hoolt kanda. Jah, seltsimees, nii on see sõduritega! Olen olnud kolm korda sõjavang: ükskord Egiptuses, kus mind mamelukid teiba otsa pista tahtsid; siis Itaalias, kus mind pandi ühes neljakümne kaaskannatajaga torni, kus oli ruumi ainult kümnele, nii et peaaegu lämbunud oleksin; ja lõpuks Venemaal, kus oleksin peaaegu ära külmanud. Jah, nii see on, kuid meelt ei tohi heita, küll tulevad paremad päevad — nii mõtleb ka väike korporal. Küll näeme, küll näeme!“

„Mida me näeme, seltsimees?“ küsis Stetten.

„Tahate seda teada? Jah, kallid, vana Crassard seda ei ütle, võib vaikida nagu haud. Vanal sõduril on omad tundemärgid: öösel naksuvad kahurid, kui on oodata uut sõda, kuiv laffettipuu pröksub väga õudsel! Jah, ja mis peab keiser siin Elbal tegema? Tomingaid istutama? Rauda kaevama?

Küll ta näitab teile! Noh, ma ei ütle midagi, kuid ma tean: Meie väike korporal saab kord jälle Prantsusmaa keisriks.“

Stetten vaikis ja kehtas õlgu.

„Jah, seltsimees,“ algas vanamees uuesti, „mida teie arvate, milleks see kindlus tehti? Tuniisi ja Alshiiri mereröövlite vastu?“ Veteraan naeris. „Ei! Küll teame seda paremini. Väike korporal ei usalda rahu. Arvate, et tühel ilusal päeval tuleb Inglise fregatt ja viib ta — Jumal teab kuhu! Noh, siis on meil kindlus ja võtku mind pagan, kui meie ei kaitse oma kaljupesa kümne fregati vastu!“

„See on väike, kuid tugev ehitus!“ ütles Stetten kiitvalt.

„Jah, ta ase on äärmiselt soodne. Genualased, kes valitsesid siin kuuesaja aasta eest, leidsid Kitsesaarel juba kindlustusi, mis olid pärit Pisa elanikkude aegadelt — kuid usun, et nad on palju vanemad, sest juba roomlased kaevasid siin rauda; kogu saar on täis käike ja koopaid. Igatahes olid siin Genua dooshidel tugev kindlus, millest on jäänud varemed ja meie kaev.“

Crassard tõstis puujala ja kargas üles. „Tulge kaasa, seltsimees, ma näitan teile seda kaevu.“

Ta sammus vabale platsile kesk kindlust, kus seisis nelja vägeva graniitmüüri vahel väike puumajak, milles aegutas pime kaevuauk. See oli ümarik kaev lihtsa, kuid soliidse ehitusega.

„Suurepärase vesi, seltsimees, tuleb kolmesaja jala sügavuselt maa seest. Kuid see ei ole veel kõik: kui kaevu uuesti korda seadsime, leidsime, et umbes saja jala sügavuses on kitsas käik, mis lõpeb kivide vahel. Näib olevat vana mäekaevandus, mille avasid Genua targad härrad kaevu sisse, et muretseda enestele põgenemisteed kõige halvemaks juhuseks. Olin ise all, hoolimata oma puujalast, mille eest võlgnen tänu Moskvale. Käik on hästi alal hoidunud, kuid veidi niiske. Jah, vanad ehitusmeistrid!“ Crassard lonkas ühe bastiooni juure: „Siin olid nad ehitanud värava, mis juhtis läbi kaljude ja mida meie ei oskaks paremini teha. — Kuid nüüd vaatame, mis Bartholet annab õhtusöögiks. Seltsimees, tunnen kõhus juba tühjust.“

Bartholet oli oma asja hästi teinud, kuid Stettenile ei maitsnud praetud kana ega

makaronid tomatidega; ta mõtted viibisid Napoleoni ja selle plaanide juures. Ja kui hea Crassard teda hulga vabandustega jälle kasematti luku taha pani, oli ta kindel, et keisril oli mingisugune suur kavatsus! Oli see põgenemine Elbalt? Oli see maandumine Itaalias, kus veel valitses ta õemees Murat Neapolis? Oli kavatsus Prantsusmaa vastu sihitud? Ükskõik! Napoleon oli ta vangistanud, et ta ei saaks laotada enneaegseid teateid mandril; ja nüüd istus ta siin, kesk müürisid, vang, istus ja mõtles, kuidas saata teadet Hardenbergile, kuidas end vabastada! Jah, kas oli üldse võimalust, et pääseda neist kivimüüridest? Kui vanamees talle kaunis palju liikumisvabadust lubas, siis ainult kaljukindlas usus, et Kitsesaarelt põgenemine oli täielik võimatus.

Asi oli meeleheitline!

Hommik kumas juba läbi laskeavauste, kui Stetten lõpuks heitis asemele, et vähemalt mõned tunnid puhata. Ja loodus nõudis oma õigust. Ta jäi magama ja magas veel sügavalt, kui Crassard vastu lõunat ta voodi ette astus ja „laiskvorsti“ naerdes sööma kutsus.

Oli 26. veebruar.

Vanal Crassardil oli täna igav seltsiline. Stetten kaebas peavalu üle, kasemati umbne õhk olevat talle halb. Vastutulelikult lubas kapten, et ta võib päeval väljas olla. Ta tahtvat selle eest juba hoolt kanda, et ta auväärt külaline ei muutu linnus ja Berliini ei lenda, kinnitas ta naerdes.

Kurt võttis pakkumise tänulikult vastu ja kuna nad peale lõunasööki üheskoos väljalt jalutasid, mõttis ta ikka jälle oma teravate silmadega kaugust, mis lahutas Kitsesaart Elbast. See võis olla umbes kolmtuhat sammu.

Crassard jutustas jälle keisrist. Täna olevat Porto Ferrajo ja Longnoc garnisonide suurharjutus, teadis ta kõnelda; ta näitas ka Napoleoni väikese laevastiku poole, mis ristles saare ees, Neapoli sihis. See koosnes ühest suurest ja kolmest väikesest alusest, mis olid kõlbulikumad ainult rannasõiduks.

„Kuid siiski küllalt tugevasti ehitatud, et kord julgeda sõita Prantsusmaale, kui ainult keiser nii tahab!“ arvas vanamees.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Poola presidendi loss Varssavis lossiplatsil.

„Ning kuidas nad talle vastu hõiskaksid, kõik vanad seltsimehed, kes kannavad ainult vastumeelselt Bourbonide iket! Hoi, sellest saaks tants! Sooviksin, et võiksin kaasa teha!“

Stetten surus käe otsaesisele ja ei vastanud. Aegamööda vaikus jutukas prantslane ja kui nad lõpuks etteulatava pallisaadiseina ääres väikesele puhkusele heitsid, teatasid varsti ta sügavad, korralikud hingetõmbed, et ta oli magama jäänud.

Selle peale oli Kurt oodanud. Ta viivitas veel silmapilgu, et veenduda, et Crassard magas tõepoolest sügavasti, siis tõusis ta hääletult, ruttas oma kasematti, et võtta sealt väikest laternat, mis rippus laes ja astus siis, võimalikult ükskõikse näoga, kaevu juure.

Ümberringi valitses vaikus. Ainult püssirohuaidade ees ja vallil jalutas vaht korralikus taktis. Nüüd või iialgi!

See oli meeletu plaan, mille Kurt oli teinud, plaan, mille õnnestamine ainult siis oli võimalik, kui teda soodustasid terve rida õnnejuhuseid. Kuid noore mehe rinnas valitses sarnane mõll, et ta ei oleks põrga-

nud tagasi kõige hulljulgema ettevõtte eest.

Ta oli vallandanud kõie kaevu rakkelt ja lasi prooviks tugeva pange sügavusse libiseda; õudsel rullus kõis lahti ja ikka sügavamale vajus, pimedusse kadudes, puunõu, kuna vastukaal aeglaselt üles tõusis; Stetten lõi tuld tulekiviga, mida tookord igati esesega kaasas kandis, süütas tüki paberit ja lasi sel alla lendeda. Tükiks ajaks valgustas see sammaldunud seinu, mis väikese leegi valgustusel sätendasid niiskusest. Siis kustutus tuli sügavuses. Kurt tundis värinat üle keha libisevat — talle meelistus äkki kaevumeister kodumaal, kes oli leidnud hirmsa surma sarnases sügavas kaevus.

Kuid ei aidanud midagi — iga minut oli kallis. Vaevaga tõmbas ta pange jälle üles ja tühjendas selle moldi. Siis süütas ta väikese käsilaterna, kinnitas selle rinna ette, ning hüppas puunõule, hoides kõit, mille küljes oli pang, parema käega, kuna teine hoidis ahelat, mille otsas rippus vastukaal.

Nüüd istus ta kindlalt ja julgelt, kõis reite vahel. Ettevaatlikult vabastas ta parema käe ning haaras mõlema käega vastukaalu ahela, algul teravalt pingutatud musklitega, kuid aegamööda järele andes.

Pang vajus oma elava koormaga aeglaselt sügavusse.

Stettenit raputas külmaväristus, kuna ta pange sügavusse vajus. Oli see haud, kuhu ta end libiseda lasi? Laterna valgusel nägi ta seinte tihedat sammalt, millest vahetpidamata niiskus niris ja kui ta silmad üles pööras, nägi ta veel kord kaevuavause ümarikku auku ning selle kohal rakkeid.

Edasi ja ikka edasi libises pang. Ümberringi muutus pimedamaks, päevavalgus ei paistnud enam siia sügavusse, ainult väike latern heitis nõrka valgust. Stettenit haaras uus hirm. Kuidas, kui ta ei märganud käigu avaust! Kui ta libises kaugemale, kui oli tarvilik! Käigu suu võis olla ta selja taga, kui ta seda ei märganud, oli ta päästmatult kadunud.

See pidi olema saja jala sügavuses, nii oli õelnud Crassard. Kurt peatas pange ja mõõtis kaugust ülevalt silmadega. Kui väikeseks oli muutunud valge auk seal üleval! Kaev näis ülespoole kitsamaks minevat, Stettenil oli tundmus, et seinad kõikusid, et talle pähe langeda. (Järgneb.)

Vahemäng.

Saksa kirjanik **Lola Stein.**

Auto peatub riigiooperi ees. Noor proua avab autoukse.

„Nii siis palju lõbu, Gerda. Kui varem vabanen, tulen sulle hiljem järele. Muidu võtad auto.“

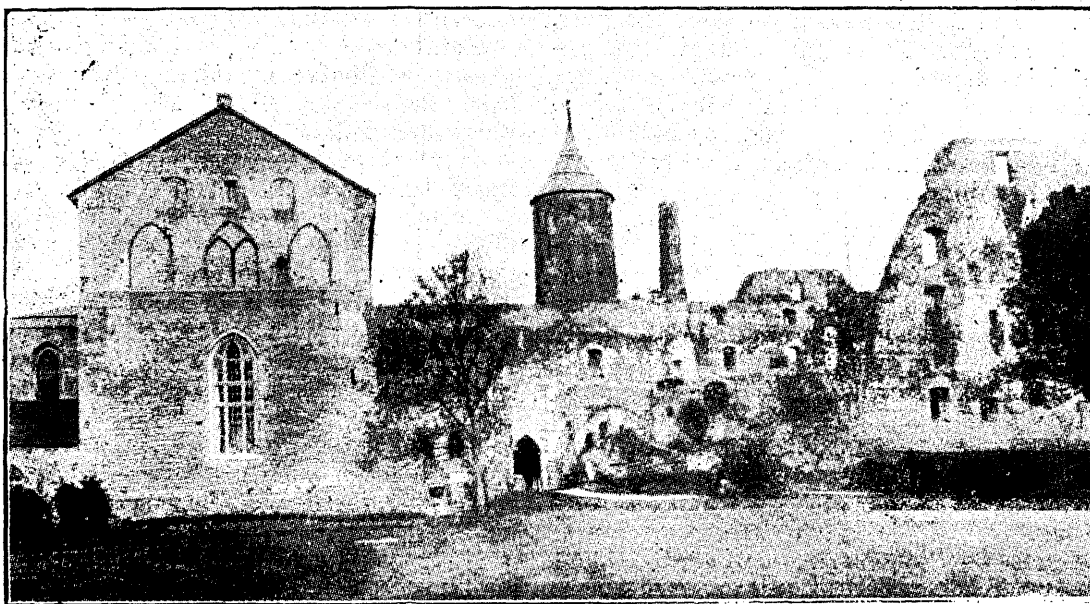
Gerda noogutas elavalt: „Nägemiseni!“

Juba on ta ükselt inimestemurdu kadunud. Auto veereb teiste autode pikas reas edasi, pöörab lähemasse tänavasse. Tüüri juures istuva mehe tõsistesse silmadesse on

daks. Kui ilus ja rahustav. Hakkavad helisema muusika helid, eesmärg „Meisterlauljatele“.

Gerda armastab muusikat, aga täna kuulab ta seda ainult kui kaugget, erutavat kohinat. Valjemini laulab ta veri.

Eesriie läheb eest, algab koor. Nüüd astub Valter Stolzing Eevikese juure. Nüüd on tulnud hetk Gerdalegi. Keegi ei pane teda tähele, kui ta tõuseb, taha poole astub,

Haapsalu piiskopi lossi varemed.

Käesoleva aasta augustikuus möödub 700 aastat lossi asutamisest. Lossi juure tekkis aastate jooksul Läänemere idarannale, poolsaarele, tervismudaga kuulsaks saanud Haapsalu linn.

tekkinud mõtlik, murelik ilme. Juba kaua aega on ta viimasel ajal jälle märganud, kui ilus ta naine on ja kui ärevalt ja töötavalt ta silmad säravad. Mitte temale, ei, mitte enam temale. Aga kas tõesti mõnele teisele? . . .

Noor proua laseb mantli õlgadelt libiseda, astub oma looshi rinnakule. Jumalale tänu, teatris tuttavaid ei ole!

Ta süda põksub nii kõvasti, et tal hingamine raske on. Nüüd tehakse saal pime-

kasukmantli õlgadele võtab ja tasakesi looshist lahkub.

Eesruum on tühi, ta ruttab trepist alla. Vaatab aralt pahemale ja paremale poole. Seal seisab ka juba hall auto, mis teda ootab. Ta jookseb need mõned sammud, uks avaneb, üks käsi sirutub talle vastu, aitab teda autosse. Kaks käevart võtavad ta ümbert kinni.

„Armsam, viimaks ometi!“

„Lemmik, kui rõõmus ma olen!“

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

„Sinu mees, Gerda?“

„Tal on parlamendiõhtu. Ja sinu proua?“

„Temal on kaardiõhtu!“

Mees annab gaasi, nad sõidavad. Gerda nõjatab tema vastu, pigistab silmad poolenisti, naeratab.

Hiiglalinna hääled kumisevad nende ümber. Valgus langeb autosse, välgatab, kustub. Pime loomaaed võtab nad oma kaissu. Nende ees, nende taga, nende ümber autod, mis tüüriivad tundmatutele eesmärkidele ja mille vahel nad peavad peatuma, kui linna-vaht neile märku annab. Nad kasutavad neid lühikesi hetkeid kirglikeks suudlemiseks, õrnuse kogeldatud valanguteks. Loivad signaalid: punased, kollased, rohelised. Edasi! Mälestuskirik on täis heledust, Kurfürstendammi täis kuldseid, violette, rohelisi ja punaseid valgusjugasid.

Auto pöörab, viibib äkki hoopis teises, rahulikumas tänavas. Peatub. Ruttu lähevad nad restoraani. Teisel korral asuvad eriruumid, kabinetid.

Nad tulevad täna neljandat korda. Alati on Gerda tarvitanud ooperiõhtuid sõbraga kohtlemiseks. Kaua on ta viivitanud, kuid juba klanib mees teda. Viimaks on ta palvetele järele annud.

Tema mees ei armasta rasket muusikat, tal on üldse vähe aega temaga väljas käia. Aga ta toob temale piletid, kui ta Gerda juures ei saa olla; läheb Gerda teatrisse, toob ta tema, kui aeg vähegi lubab, sealt jälle koju. „Sub, et asi vahepeal kõik korras on.

Kelner - ikka sama, kes neid nüüd juba teatava sõprusega teretab, mis Gerdale vastik on — serveerib toidud, toob sekki. Toidud on head, Günther on juba varakult kõige eesti hästi hoolitsenud.

Aga alles peale jäätise saavad nad rõõmsa helevuse. Joovad, naeravad, lasevad endid diivani pehmetesse patjadesse kukkuda. Kuid mehe meeletu, nõudva kire vastu on Gerda tõrjuv.

Günther saab ta tõrjest aru, sosistab:

„Ütirisin meile kaks tuba, kus võime olla eksitamata. Miks sa ehmatad?“

„Tuba — meile?“

„Kord peame ometi üksi olema — ilma närvilikkuseta, mis meie vähesed ilusad tunded tumestab. Seal võime täitsa julged olla. Mina teen sinu vastuvõtuks kõik valmis, sul ei pea tundmust olema, et viibime türitud ruumides. Sest peab saama meie kodu. Sa tuled?“

Gerda viivitab, võitleb enesega silmanähtavalt. Günther palub, vannutab, klanib.

Põlvitab Gerda ees, suudleb ta jalga, kargab jalule, haarab ta kaissu. Kogeleb selle vahel ikka jälle, ikka jälle: „Sa tuled ometi? Sa ei või mind kauemini piinata! Millal, millal?“

Ta annab Gerdale võtme, mis peab ukse avama. Just peaukse vastas seisavad ruumid. Tahab enne teda seal olla, teda oodata, sisse tõmmata. Keegi ei saa neid näha.

Gerda laseb enesele ütelda maja, laseb kirjeldada maja. Pistab viivitades võtme tasku. Teab, et ta sellega enda täiesti tema voli alla annab, et kõige viimane, otsustav samm võõrasse majasse nüüd ka varsti teostub.

„Millal sa tuled?“

„Niipea kui võimalik.“

Günther on kärsitu, pealekäiv. Nad räägivad telefonikõne tunahomseks kokku. Siis tahab Gerda temale ütelda, millal ta teda võib oodata.

Ja nüüd peab ta minema. Tagasi ooperisse. Tunnid on neil möödunud kui minutiliseid. On viimane aeg. Ta ei tohi ooperisse hiljaks jääda.

Kaisutused, kallistused, õnn! Ah, viimaks aastate pikkuse rahu, üksluse ja väsimuse järele jälle õnn ja joobumus!

Kuna Günther arvet tasub, puuderdab Gerda tagapool peegli ees oma palavat nägu. Leiab oma peegelpildi suurte, säravate silmadega, sasitud juustega ja nõudva suuga olevat võõra ja üllatavalt ilusa.

Ruttu lähevad nad trepist alla ootavasse autosse.

„Lähemal korral on asi hoopis teise, hoopis teise ja tuhatkorda ilusam,“ sosistab Günther.

Poole tunni pärast lõpeb ooper. Gerda ärevus kasvab. Günther naerab teda.

„Peaasi on ometi, et ühes teistega ooperist lahkud, kui su mees sulle järele tuleb. Mina ei usu seda; kui tal parlamendiõhtu on, tuleb ta palju hiljem koju kui sina!“

Aga ta sõnad ei rahusta Gerdat. Jälle ruttab ta viimased sammud jala, jookseb trepist üles. Seal on looshilukutaja. Gerda astub looshi, võtab pimedas eesruumis kasuka seljast, läheb oma kohale. Leiab äkki ebameeldivalt, et kõrvalistmel nüüd keegi istub, keda seal enne ei olnud.

Ta heidab pilgu lavale. Valter Stolzinger laulab parajasti. Ta tahab anduda naudingule, ei millelegi muule mõelda. Ja nüüd alles, mil ta jälle kindel on, vaatab ta smokingut kandvale härrale, kes tema tulekul liikumatult istuma jäänud, nagu tarretult lavale pöördud.

Mingisugune jäine rusikas krampub ta südame ümber. Ta hing jääb kinni. Ta näeb viirastusi. Suleb silmad ja avab nad jälle ruttu. Vaatab jälle naabrile ja taipab, et see ei ole pettepillt ega unelm. Tema mees, Heinz, istub tõesti tema kõrval.

Ta tahaks karjuda, aga ei tohi ometi võõraste inimeste tähelepanu tõmmata enesele ja temale. Ta tahab põgeneda, aga ei tea, kuhu.

Ära, mõtleb ta, ainult siit ära! Koju! Ja taipab samal hetkel, et temal enam kodu polegi, kui see mees seda nii tahab, et ta kõik on mängu peale pannud ja kaotanud. Oma kindlustatud eksistentsi, oma hea nime, oma mugava, kauni elu, oma lapse . . .

Jah, Eevagi võib see mees talt võtta, kõik, kõik võib ta temalt võtta ja ta tänavale ajada. Sest temal on õigus.

Äkki taipab ta, mis ta teinud on. Kas ta siis tänini iial ei mõtelnud tagajärgedele? Ei, ei kunagi selgesti, ei kunagi teadvalt. Nagu kuutõbine on ta tegutsenud. Magusad olid need tunnid, hurmav ajaviide, rõõm tema elus, sest et selles oli midagi uut, millele ta võis mõelda, mille vastu valmistada. Hoopis teine, enamtiivustatud elu oli talle viimastel nädalatel alanud.

Aga see kõik pole olnud hädavajalik. Ei mingisugune raudne pead. Ei mingisugune kõikvägev kirk, mis valmis on kõik kandma ja enesele võtma, sest et pole olemas elu peale ühise elu armastatud inimesega.

Nõnda, ei, polnud see olnud. Sest ta armastab ju oma meest. Rahuliku, enesest mõistetava armastusega, ega ei ole ka lakanud teda armastamast. Ei kunagi pole ta soovinud tema juurest teise mehe juurde minna. Ja ta armastab oma last, ripub ta küljes kõige oma olemusega.

Mis saab nüüd temast? Teine . . . Ta teab neil hetkeil otse selgeltnägeliku selgusega, et ta oli temale seesama, mis tema temale. Meelitav mäng, magus ärritus ta päevil, õnnestav vaheldus.

See mees ei seisa tema eest, kui ta nüüd kaotab au ja kodu, mehe ja lapse. Võimalik, et ta tema eest muretseb, aga tema ei ole tänasest saadik temale enam kosutus ja rõõm, vaid on temale koormaks ning kütteks.

Temal pole põhjust ennast lasta lahutada. Tema proua on laitmatu. Tal on kaks

veetlevat tütar, kes mõne aasta pärast ise tahavad abielluda. Ta on tuntud isik ja midagi ei karda ta nii väga kui skandaali.

Avalikult Günther ennast tema poole ei tunnista. Sellest saab Gerda selgesti aru. Ühes abikaasaga on ta sel tunnil kaotanud ka kallikese.

Mees tema kõrval tõuseb. Ei jõua enam. Tema nägu, millele Gerda meeletult vahib, on väga valge. Ta näeb äkki välja väga vana ja elatunud.

Gerda järgib talle looshi tahakülge, ja kui mees kasuka võtab, võtab temagi vaikides kasuka. Hiilib talle järele noruspäi. Jääb vaevaga tema kõrvale, sest mees läheb ruttu ja pikil sammel.

Rääkimist ei ole.

Mees on jätnud auto kõrvaltänavale. Teeb tõrjuva liigutuse, kui Gerda tema taga tahab autosse astuda, aga Gerda pigistab oma kahvatunud huulte vahelt nagu karjatuse :

„Sa pead mind kuulma!“

Nad sõidavad sõnagi vahetamata.

Siis on nad kodus. Milles nad juba kümme aastat elavad. Milles magab laps. Üheksa-aastane Eeva, ja ei aima, et ta sel tunnil on kaotanud ema.

Heinz istub oma kabinetis kirjutuslaua ees. Suur ruum on poolpime, ainult laualambi on Heinz põlema pannud. Ta nõjatab tugitoolil, nägu kõrvale pöördud. Ei taha näha naist, kes värisedes ja käsi ringutades tema kõrval seisab. Kes hääletult ikka jälle kordab :

„Sa pead mind kuulma!“

Need on ainsad, viletsad sõnad, mis Gerdale meelde tulevad ja mida ta palju korda kordab. Kuni mees äkki, lühidalt ja teravalt suust lükkab :

„Miks?“

Nüüd tuleb naise kahvatunud näole uus ilme.

„Kuidas pean ma seda sulle seletama? Sa ei mõista mind ometi . . .“

„Ei! Mis sa oled teinud, seks ei leidu põhjust! Kas ei olnud ma sulle alati hea? Kas ma ei täitnud kõik su soovid, kuivõrd mul see võimalik oli? Kas ma ei võimaldanud sulle head elu?“

„Jah! Jah! Jah!“ kisendab Gerda valjusti. „Seda kõik oled sa teinud! Igaüks ütleks mulle sedasama! Paljud on mind

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

kadestanud. Keegi ei saa mind mõistma! Kõik ütlevad, et sa oled armastusväärne, vaimukas, kena. Seda sa oledki, niipea kui viibime sõprade keskel, niipea kui pead enese koondama . . .“

„Ja sinu vastu — ma seda ei olnud?“ küsib Heinz karedasti.

„Sa ei ole mind enam näinud, vaevalt teadsid veel, et olen siin!“

„Kas peab enesestmõistetavast asjast rääkima?“

„Ma ei tahtnud sulle olla enesestmõistetav, ma tahtsin olla sinu õnn!“

„See sa olidki!“

Gerda hakkab kibedasti naerma.

„Õnn, mis unustatakse! Milles nii kindel ollakse, et teda enam tähelegi ei panda. Iial polnud sa ainult minu päralt. Kui sa kodus olid, siis leidsin su olevat väsinud või nii tööga koormatud, et sind vaid eksitasin. Kõik su aeg kuulus sinu elukutsele ja poliitikale.“

„Sina ise juhataksid mind sellele teele, Sind haaras auahnus. Sinu ees heljus ministritool või mõni teine suur karjeer. Kas usud, et seda kätte saab ilma raudse hoolleta, ilma alalise kontsentratsioonita, ilma igavese valmisolekuta?“

„Olen oma tollekordset auahnust tihti kahetsenud, kui see juba hilja oli. Mul oli lugupeetud ja tuntud mees, aga ta ei olnud enam minu mees!“

„Vana laul! Millal lakkate teie naised lootmast abielust ja mehelt võimatut, lootmast võimatut?“

„Kui lakkame olemast tõsised naised, kui oleme enestelt kõik naiselikud tunded ja soovid kaotanud. Võimalik, et kord tulebki see aeg.“

„Mille eest mind taevas hoidku!“ ütles Heinz ja jätkas siis karedasti: „Meie tüli pole mõtet. Ütle mulle nimi ja siis — lõpp!“

„Ei kunagi! Ükski maailma võim ei suuda seda nime minu suust välja suruda!“

„Saan selle niisamagi teada. Sinu tulevase elu läbi.“

„Sa arvad elu temaga?“

Ta teeb üsna valutu, meeleheitliku näo.

„Kas oled mind petnud sellise kaabakaga, kes su nüüd häтта jätab, niipea kui tema läbi oled kõik kaotanud?“

„Temalegi maksab skandaal olemise, au, kõik, just kui sullegi! Tema ei ole kaabakas! Aga ma usun, et kõik need asjad temale saavad olema tähtsamad kui minu saatus.“

„Nii siis ikkagi kaabakas! Ja teda — teda eelistad sa minust?“

„Ta nägi mind! Tõi minu olevusse kõik selle, mis sinult ilmaaegu ootasin. Tal oli minu jaoks aega, ta oli minu seltsis rõõmus. Ah, mistarvis, mistarvis ütlen ma sulle kõik — veel nüüd? Ainult seda pead sa teadma: Petnud selles mõttes, nagu sina usud, ma sind ei ole.“

Heinzi suust tuli lühike, pilkav naer.

„Ma vannun seda sulle, Heinz . . .“

„Vanne sellises olukorras . . .“

„Ma vannun seda sulle meie lapse juures.“

Hirmus tõsiselt vaatab mees talle näkku. Gerda kannatab ta uuriva pilgu välja.

„Ometi — sa tahtsid seda teha?“

Gerda mõtleb võtmele oma taskus ja vaikib.

„Kas oli see siis palju vähem, mis tegid? Kuigi viimane samm veel puudus, ometi oled sa mind tuhandekordselt petnud iga mõttega, iga sooviga, oma suudlustega, mis teisele andsid! Kas see äraandmine polnud veel küllalt suur?“

„Kas sina iial pole eksinud?“ küsib Gerda tasakesi. „Oled sina alati mulle ustav olnud?“

„See on teine . . .“

„Ära ütle seda naeruväärt, maitsetut mehesõnakõlksu! Kas viibisid kõik need aastad oma mõtetega ja — tegudega ometi ikka ainult minu juures?“

Heinz mõtleb võrastele kõrvalkaldumistele õigelt teelt, neid polnud palju. Vaevalt on tal selliste asjade tarvis aega olnud.

„Mis ka on olnud — ja need polnud tõesti mitte kõneväärt, Gerda, — iial pole ma sind sellepärast vähem armastanud.“

Gerda vaatab talle suuril silmil otsa:

„Kas usud, et ma sind enam ei armasta? Sinu ükskõiksus ajas mu nii kaugele, sinu eemalolek ajas mu teise juure.“

„Sa ei armasta teda enam?“

„Ma ei ole teda kunagi armastanud. Tema oli mulle sedasama, mis mina temale — igavate tundide lühendaja. Mitte elu sisu.“

Kaua valitseb toas vaikus. Nüüd on naine näo kõrvale pöörnud. Ta blondjuuksed valendavad tagapool. Üle tema kitsa, õrna näo, millele ta mees nüüd pooleldi kõrvalt vaatab, veerevad hääletud pisarad.

Heinz teab, et ta elu muutub tühjaks ja sisutuks, kui ta seda nägu enam ei saa näha. Teab, et elukutse, püüded, auahnus ometi mitte kõik ei ole mehe elus ja et ta veel enam kui keelepeksu kardab üksindust, mis nüüd teda õige pea saab ümbritsema.

Ja juba sosistabki Gerda vaikusse:

„Kas pean ma nüüd lahkuma?“

„Kui sa tahad jääda, Gerda . . .“

Gerda ei saa vastata. Ei suuda. Liig äkki on ilmunud see valgus temasse, liig äkiline on see vaheldus sügavaimast ahastusest ja põrgulikust meeletusest armurikkale halastusele. Kõik koorem veereb ta rinnalt.

Temale jääb ta laps! Temale jääb ta kodu, ta mees! Nüüd alles tunneb ja taipab ta, mis see kõik tähendab.

Ta astub mehe juure. Veel on ta silmades pisarad, aga nende tagant paistab juba

naeratushelki. Mingisugune tõotus peitub ta alandlikus pilgus, ja piirita tänulikkus.

Heinz tunneb: Nüüd võib ta oma naist usaldada. Viimaste nädalate peaaegu väljakannatamata piin ühes alalise umbusaldusega, luurava hirmuga, hirmsa kahtlusega on temast lahkunud.

„Meie pole kumbki vabad süüst,“ pomiseb ta ja võtab kinni paluvalt väljasirutatud kätest, mis tema kätest kinni haaravad tummas tõotuses.

Karpaatide tippudel.

Arnold Liiv.

Tumekassinine Karpaatide metsamüür lamab meie jalge ees . . . Raskem järkronimisest seisab veel ees; rühkida läbi jää ja sügava lume eesmärgile — Leissa ja Ingelbergi kroonile. Paarsada meetrit rabeleda ja meie tungime halli, raskelt keerlevasse kevadpilvekangastesse . . .

Higi voolab üle otsaesise. Hingata on kerge. Sõjavendade soovil jääme pisut puhkama . . .

Milline ääretu vaade põhjatumatesse Sarmaatia lägendikkude taevastesse! . . . Kaugel seisvad linnade ja alevite kirikute tornikuplid, kui taeva ja maa ääre palistustesse istutatud . . .

Jalge ees mühab tumesinine okasmets. Orgude lehtpuies õitseb kevad maiehteis. Saladuslik vaikus . . . Ainult kõuele sarnanev kaugel suurteki mürin — kui kusa-gilt teisest maailmast. Edasi! Pool tundi rabeleme tinaraskes, puutumisel veeks voolavas udus. Maha jääb udu vahevaibaga lahutatult kogu maine maailm, kui tolmu-sele riivilile unustatud vana puukaantega piibel. Peakohal säteb lahkelt päike. Ta valgus omab salaliku ilme. Jalge ees särab lumi. Veel mõningaid rabelusi ja meie istume väsinult mäetipu lumes. Vaikus . . .

Sõnul seletamatu igatsus ja hirm asub hinge. See on hirm igavese puhkuse silme ees. On olemas vajadus tundmatut igavikku

austada . . . Meie koostume vaikuse harmooniaks . . . Huuled liiguvad, kuid hää sureb kurgus sosinaks. On millegi üle tarvis järele mõelda igavese rahu ukse ees . . .

Seal allpool seda udukangast lamab igapäine väiklane elu kõigi hüvede ja pahe-dega. Ta langetab meid ikka kaugemale ja kaugemale igavesest rahust. Oh, kui vahel inimene hetkekski ennast keset suuri askeldusi võiks leida!

Kui väiklased on linnad, külad, metsad ja kõrgemadki ehitused, ning eriti need miljonid kahejalgsed, uhked sipelgad, hallides sinelites, kes koledate sõjariistadega üksteist tapavad! O, kui nad kordki siia pääseksid! Siin nad tunneksid, kui rumal on elada päevast päeva, ühest murest teise, ilma et kordki enda hinge süvenedes ennast igaviku lapsena leiaks . . . Kõik maine valgub minust . . . Seda tunnen kogu olemasoluga. Araseletatuna tõusen kesk otsatuse riike . . . Minutid saavad igavikuks ning igavik minutiteks. Olen ennast leidnud — seletamatu hirm hinges . . .

Mäelt alla ronides vaikivad ka minu sõjavennad. Kõik on süvenenud enda nägemustesse nagu minagi . . .

Veel aastate järgi tunnen hinges, et Karpaatide lumised kroonid mu hingele on olnud ülima palve altariks — igavikule . . .

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Hingeliblikad.

Saksa kirjanik **Leo am Brühl.**

Järgneva loo tegevuskoht seisab Hiinamaal.

Kindral — alati tagasihoidlik, kui tege- mist „võõrastega“ — oli sõjakohtu koosole- kule saatnud ainult oma adjutandi, kes au poolt seisis Croftonist alamal; sest kui juba kolonel Crofton hiina ohvitseridelt nõudis kohusetäitmist, siis oli tema nõudmine vä- heste Euroopa ohvitseride vastu, kes väes teenisid, veel suurem ja enesestmõistetav.

Kuid Croftonil ei olnud vormilikkuse tar- vis arusaamist ega aega; mitte põhjusetult oli ta nimi sõjaväes „San Tshiu“ — „kol- mas viirus“. Temast veel virgemad paistsid kulidele olevat ainult kindral ja . . . pea- maksumeister, mis puutus palgatasu muret- semisse.

„Kõik koos?“ küsis Crofton ja lükkas kõrvale mõõga, mis kohtunikuameti mär- gina tema ette pandud.

Adjutant laskis silmad lauast üle käia. — Seitse. Kolm „võõrast“, kolm hiinlast ja Tobukei — jaapani teateohvitser.

„Kõik koos!“

Kutsuti Tiffin.

Tiffin tuli, nagu oodatud — munder, mille kraadimärgid ja paelad juba ammu pleeki- nud, kraest saabasteni saviga koos, nahk narmendav, müts lomitud — püss õlal rip- pumas — nagu viimane sõdur.

Vaatas meile, noogutas meie poole ja is- tus lihtsalt pingile.

Crofton tegi õnnetu näo, mõtles alguse üle järele.

Pa Veng Vang, adjutant, arvas õigeks vähemalt kord süüdistust ette lugeda, mis oli hiinakeelne. Tiffin sai sellest ometi aru, sest ta oskas hiinakeelt nagu peaaegu kõiki suuremaid Euroopa keeli. Sellepärast ei tea- tud ka, kust ta õieti pärit oli; oma nime all ei olnud ta siin elanud; tema nimi, kui- das teda ta mehed nimetasid, oli Tiffin, mis tähendas: lõunasöök. Mispärast teda nii kutsuti, ei teadnud keegi. Üldse ei teatud pealik Tiffinist muud kui seda:

Eelmisel päeval, kesk kõige ägedamat võitlust, oli ta omal kompanil lasknud tule seisma panna: vastane tungis peaaegu vas- tapanuta muidugi ju nõrgale kohale, kust Tiffin taganes. Ja siis, kui see rünnak fron- dis juba ähvardas üldiseks kabuhirmuks are- neda, koondas sama Tiffin kaks tosinat jul- get meest, tungis kallaletungijaile — vöö- vahe käsigranaate täis — nagu hull peale ja puhastas mõne minutiga frondi jälle vaen- lastest, ja nimelt ilma teiste abita.

Ometi, põhjusetu tulevaheaeg ja meeletu taganemine tõid ta sõjakohtu ette, kaks- kümmandneli tundi hiljem.

Crofton algas ülekuulamist eeskõneta.

„Mispärast sa siin seisad, Tiffin, tead sina ja teame meie. — Kas võid midagi ütelda, mis meile selle loo mõistataks? Kui sa olid liig palju napsu saanud, siis ütle seda avalikult!“

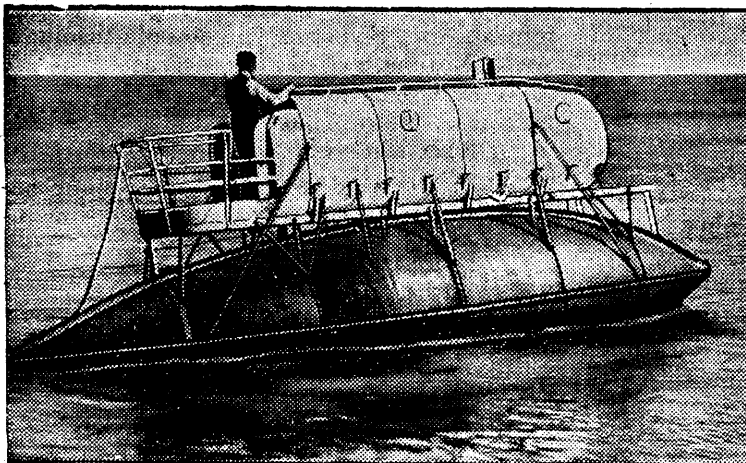
Tiffin võttis püssi põlvede vahele, kõhatas paar korda, vaatas Tobukei poole ja lõi siis ruttu jälle silmad maha.

„Olin täitsa kaine, ko- lonel!“ kaitses ta ennast kähiseva häälega. „Aga ma pidin võitluse katkestama! —Põhjus? Pole mõtet sel- lest rääkida. — Tehke oma otsus, jätke mind — ka ilma ohvitseri auto—minu meeste juure! — Muidu pole mul midagi paluda ega ütelda!“

Crofton vastas kohe:

„Siis võid väljas oodata!“

Duroy tõusis ruttu ja ütles Croftoni poole pöördes äge- dasti:

Torpeedomootorpaat.

Insener Sigg ehitas torpeedomootorpaadi, millega tahab sõita üle Atlandi ookeani.

„Mina protesteerin sellise harutamiseviisi ja kerguse üle, millisega kohtunik ja süüalune tegutsevad. Siin seisab enam kaalul kui Tiffini degradatsioon; järgneb see, siis tuleb distsipliini „võõraste“ vastu tingimata pehmendada. Iga mees peab uskuma, et meie, eurooplased, vastutuseta narrid oleme! — Nõuan, et Tiffin vähemalt oma põhjuse nimetab! — Meie asi on, kas me seda tunustame või ei tunnusta.“

Crofton, kellele veri näkku tõusnud, sundis enda rahule, — osutas Duroyle vaid tummalt, et ta istuks.

Tobukei hüüdis kuivalt vahele:

„Tema! on oma seisukohalt õigus!“

„Kuuled sa, Tiffin!“ võttis Crofton nüüd jälle sõna. „Soovitakse teada vähemalt sinu kummalist põhjust. Räägi!“

„Lõunasöök“ seisis juba ukse juures, püss seljas.

Valitses minutiline vaikus.

Siis viimaks ütles Tiffin:

„Tahan rääkida, sest et Tobukei seda näib soovivat. Tema üksipäi võib mind täiesti mõista!“

Meie vaatasime üksteisele imestades otsa.

„Istu jälle pingile!“ ütles Crofton nagu väsinult ja toetas pea käe najale. „Minul vähemalt pole lootust.“

Ja Tiffin jutustas kogeledes, peatudes, katkendliselt, vahetevahel väevaga mõnda sõna otsides:

„Paari aasta eest olin ma veel seal teiste pool — juhatasin seal üht ratsarügementi. — Seal oli ka üks sõjaseltsimees, kelle nimi oli Yoshimune. Täismees ja sõdur. Sõdur juba loomult. Tema võis oma sugukonda tagasi seletada kuni Minamotodeni, kes juba tuhat aastat tagasi Jaapani ajaloo on tähtsat osa etendanud.“

Yoshimune sai aastate voolul, mil alati koos viibisime ja vedelast ning pakstust koos läbi läksime, minu otsekoheseks sõbraks, nagu seda leiata vanades muinaslugudes ja vanades ballaadides. Selliseks sõbraks, nagu inimene neid elus leiab ühe, kõige enam kaks. See sort on aruldane.

Kord, me olime üksteist vastastikku parajasti rabast vaevalt veel välja aidanud ja ainult pisut kriimustada saanud, pakkus ta mulle verevendlust, mis on väga tõsine asi. Kaks, kes nii vennad on, peavad alati sel-

lised vennad olema, nagu oleksid nad üksainus.

Siin kutsutakse selliseid vendi Kan Ko'ks — „kuivadeks vendadeks“, vastandina loomulikkudele vendadele, keda sama ema imetanud.

Hea küll! Yoshimunest ja minust, meist said lühikese tseremoonia läbi, mis palju sajandeid vana, „kuivad vennad.“

„Kas jumalad seda nii tahavad, saame näha,“ ütles Yoshimune tseremoonia ajal. „Kui nad nõus on, saadavad nad meie juure meie choko'd — meie hingeliblikad!“

Ja tõsi, kuna me üksteise käest kinni hoidsime, lehvitsid kaks valget liblikat, kes käe suurused ja keda ma ial ennem ei olnud näinud, meie juurde ja mängisid meie kohal päikese käes.

„Need on meie hinged,“ ütles Yoshimune, „ega ole mitte harilikud liblikad. Nad pole ka alati nähtavad. Ainult inimese sündimise puhul, ainult kui ta verevendluse sõlmib, ainult kui ta sureb, ja tihti ka siis, kui ta surmahädaohus seisab, on neid näha.“

Mina ei uskunud neid hingeliblikaid ja ütlesin Yoshimunele, et need kitsad liblikad on nagu teisedki. Minu käiv vend sirutas käe välja ja hakkas kummalist laulu laulma. Siis tuli üks liblik ja istus Yoshimune väikesele sõrmele.

„Vaata, Teddy,“ ütles Yoshi mulle, „silmitse täpselt liblika joonestikku ta tiibadel. Üsna täpselt. Ja siis vaata siin mu pahema südamekäe jooni. Võrdle, võrdle neid täpselt, Teddy! Mis sa näed?“

Noh, ma uskusin, et lähen hulluks, sest peente soonte jooniste vahel liblika tolmunud tiibadel ja Joshi pahema käe joonte vahel polnud vähematki vahet.

„Ja sa arvad, et teine liblik kannab minu käe jooni?“ küsisin ma.

Yoshi laulis jälle, kuni teinegi liblik tuli. Ja . . . see oli minu liblik. Ma ei võinud muud kui uskuda.

„Kui me nüüd surnud oleme,“ seletas mulle Yoshimune, „siis mängivad meie hinged nii päikese käes edasi; ainult nende tiibade ümber on kitsas, must palistus, rõõm, et nad on pääsnud maa küljest. Ial ei tohi neid liblikaid tappa. Kes ühe sellise cho tapab, selle hing peab tuhat aastat mullas magama, enne kui ta jälle tohib päikesevalguses mängida!“

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

„Noh, neli kuud hiljem langes Yoshimune. Kaevasin talle vaikselt haua. Ja kui ma valmis olin, nägin ma Yoshimune chod lehvivat; tema tiibade ümber oli must palistus, mis tähendas kõigest maisest lahtiolemist. See on puhas lugu. Uskuge või ärge uskuge. Võimalik, et Tobukei midagi neist asjust teab!“

Kuna keegi sõna ei võtnud, tõusis jaapanlane:

„Olen küll sellest usust kuulnud, aga veel iialgi pole ma näinud selliseid tõendusi kui neid nägi Tiffin. Ainult üksikutele inimestele, kuulsin ma, on võimalus antud nägematuid hingeokoid ihusilmaga näha. Kuid sellist uskust võib üle anda käe pealepanemise läbi, kui ma neid vanu mälestusi õieti mäletan. Meil Jaapanis öeldakse: „Mutsu-mashi ya! Umare-kavaaba nobe no cho“, mis on seletatult: Kui me liblikatena uuesti sünnime, siis tahame üksteisega õige õnnelikud olla.“

Duroy küsis Tiffini tase:

„Ja mis tähendab su lugu hingeliblikatest?“

Tiffin vastas veel tasemini:

„Eile lõunaajal, kesk laskmist, mängisid minu ees kaks hingeokoid; üks neist oli valge, teise tiibade ääred olid mustad. Mina aimasin, et need olid Yoshimune ja Teddy, keda kutsutakse Tiffini, hingeliblikad. — Mina ei tahtnud kumbagi tappa. — Sellepärast . . . katkestasin ma tuleandmise ja taganesin.“

Vaikusse, mis Tiffini jutustusele järgnes, küsis Crofton:

„Valmis? — See on sinu põhjus?“

„Jah, kolonel, muud midagi!“

„Usun, nüüd võid välja minna ja oodata, mis meie otsustame. — Härra Duroy?“

Duroy noogutas nõusolekuks peaga. Tiffin lahkus kohtutoast.

Crofton tõusis.

„Minu asi pole otsustada, kas hingerändamist liblikates leidub või ei. — Minu amet on otsustada, kas pealik Tiffin eile pärast lõunat sellega kirjutamata seaduse vastu eksis, et ta vaenlase eest taganes ja väeliini hädaohtu saatis. Panen ette pealik Tiffini aukraadid ära võtta!“

Tõusis Duroy.

„Mina panen ette salaja hääletusega otsustada, kas pealik Tiffini tulevad aukraadid ära võtta või tuleb ta vabaks mõista. Teist teed ma ei näe.“

„Kes on selle poolt, selle vastu? Ei keegi!“
Vaikus.

„Palun, sedelid!“ käskis Crofton.

Urn käis ringi. Jõudis viimasena Pa Veng Vangi kätte. See pani oma sedeli sinna ja võttis nad siis kõik seitse kindrali käsul välja.

„Pealik Tiffin on nelja häälega kolme vastu vabaks mõistetud.“

Meie eurooplased vaatasime hetkeks üksteisele otsa ja teadsime, et Tobukei ja kolm hiina ohvitseri Tiffini vabastamise poolt olid hääletanud.

Crofton läks ise välja Tiffini järele, et talle otsust kuulutada.

Tiffin raputas pead ja palus:

„Asetage mind kahurväkke, — muidu peate võib olla homme jälle sama istungi kokku kutsuma!“

Kõik on ootmas...

P. Grünfeldt.

*Mis sa mängid mägestikus,
mis sa kargad kadarikus,
meeliskelled mere ääres,
laiskled laia ilma laanes,
kui on adrad hallitamas,
adrakured haigutamas,
vikat rohus roostetamas,
nurmed nurisedes nutmas!*

*Kuusik kutsub: kuule! kuule!
tuul see hüüab: tule! tule!*

*ahervarred: aita! aita!
kännilinnud: künna! külva!*

*Kõik on ootmas hoolitsejaid,
vapraid vaenu vallutajaid,
kadeduse kaotajaid,
omakasu ohjeldajaid,
üllaid üldiskasu kaitsjaid,
ärksaid rahvaadratajaid,
et võiks kosuda me kodu,
rahvas tööle rakenduda.*

Pulmareis.

Ungari kirjanik **Josef Hevesi.**

See oli hurmav, veetlev idüll.

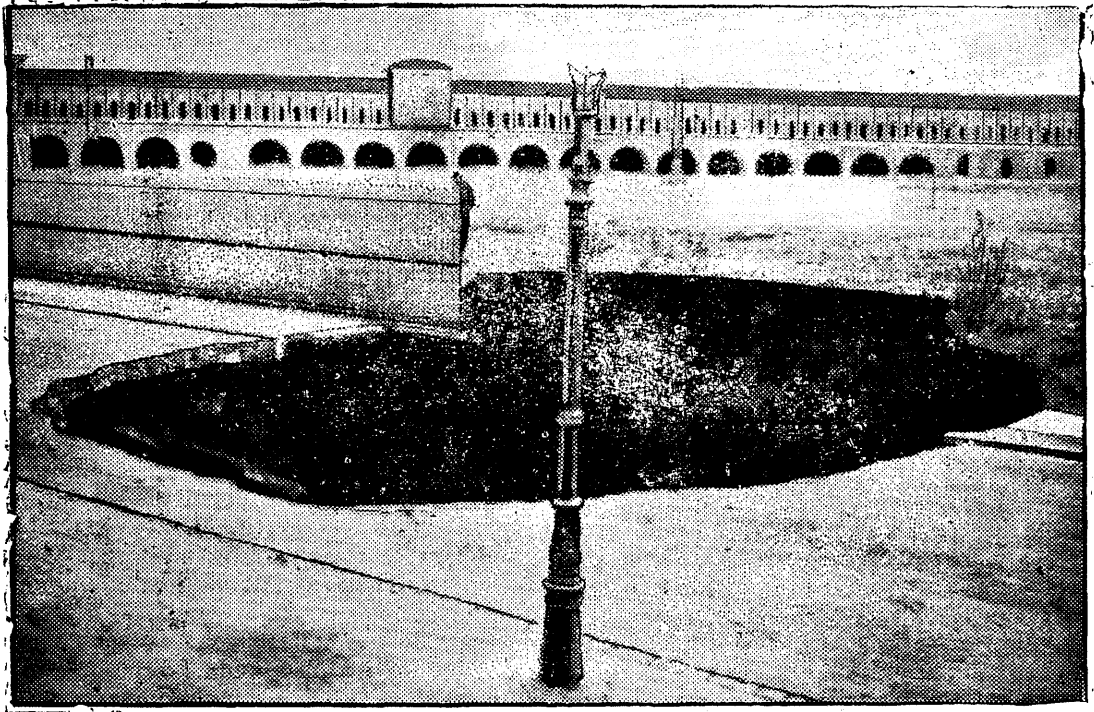
Luuletaja sisendas sellesse kõik oma luulevõimu vaimustuse, kõik oma südame soojuse, kõik oma hinge tunded.

Too idüll jutustas armunud noorpaarist, kes oma pulmareisi tegi sinna, kus taevas igavesti naeratab, meri heledas hiilguses sädeleb ja loodus mesinädalaid pühitseb.

Sorrentos peatus noor, õnnelik, ilus paar

paradiisist. Temal oli tegemist vaid enesega. Üks leidis neist teises taeva, õndsuse, iluduse ja õnne.

Punastades silmitsesid neid apelsiinid; aga noore proua huuled olid veel punasemad. Rõõmsasti laulsid neile linnud; aga noore proua naer kõlas veel heledamini. Selgesti naeratas taevahelk; aga noore proua silmade sina oli veel võluvam. Isegi

Maaväring Saksamaal.

Essenis, Saksamaal, vajus 30. meetri sügavusesse, endisesse mahajäetud maaalusesse kaevandusse, maja ühes elanikkudega, kus juures hukkusid kaks last.

ühes imeilusas väikeses suvilas, mis lõhnas apelsiinimetsa peidetud ja kust imekaunis väljavaade oli sügavale merele, mis seal nende all vahutas ja kohises. Sealt oli väljavaade ka imetaolikt ehitatud Naapole, mille kära tuul oma tiibadel nende juurde kandis, ja Capri saarele, mis merest rohelisena tõusis.

Aga noor paar ei küsinud suurt sellest

lilled vaatasid õitsvale noorele prouale häbelikult ja kadestavalt järele, noorele prouale, kes õnnes särades nagu imeilmutus nende keskel kõndis.

Noor ametnik Sándor Kovacs ja tema hurmav pruut lugesid küll sada korda selle veetleva idüllil luulelendlist kirjeldust. Ja

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

nii tihti kui nad seda lugesid, kujutlesid nad seda armast pilti, mis nende hinge täielikult täitis, kõige kiirgavamates värvides. Ja siis unistasid nad sellest alati. Omagi õnnelikkust mõtsid nad selle eeskuju järele ja ei tunnud muud igatsust ega soovi, kui pulmारेisi teha ja oma mesinädalaid mööda saata samasuguses hurmavas, veetlevas idüllis.

Nad hakkasid ka juba itaalia keelt õppima, uurisid täpselt Naapoli imbrust, muretsesid enestele Sorrento pildi ja otsisid sealt puude vahelt „Villa Quisisanat“, kus too teine paar oma elu ilusaimad ja hurmavamad päevad veetnud.

Ja pulmapäev lähenes ikka enam, aga ... oodatud tõusmine ametis viibis.

Ja sellest olenes ometi kogu pulmारेis.

Sandor Kovacs'i asemel tõusis keegi teine ametnik, kel vägevad eestseisjad olid, ja mis võisid nad teha: nad abiellusid ja lükkasid unistatud ilusa pulmारेisi paremaks ajaks edasi. —

Ja sellejuures olid nad ometi ju sellesse reisisse süvenenud. Nad kõnelesid üksteisega ainult itaalia keelt. Nii tihti kui ilmus mõni raamat, milles räägiti Naapoli lahest, Sorrentost, Pompejist, Amalfist, Castellamarest, Caprist, Vesuvist või selle ümbrusest, lugesid nad seda himuka igatsusega. Sellele armsale, magusale unelmale pühendasid nad oma õnnelikud minutid, ja neid valdas lausa palavik, kui mõtlesid reisi võimalusele.

Iga kross, mis nad võisid kõrvale panna, oli määratud seks otstarbeks. Nad asutasid oma hoiukassa. Mees loobus suitsetamisest ja raha üle jääk kadus kassasse; naine loobus kõiksugu väikestest asjadest et aga kassa rutemini kasvaks.

Aga, mu Jumal, Sorrento on nii kaugel! Raudteesõit nii kallis! Sissetulek nii väike! Ja majapidaminegi neelab ikka enam raha! Kassa sisu kasvab tõesti hirmus aegamööda! —

Varanduse kogumine on vaestel inimestel tõesti raske.

Aga aastad, need lendavad. Ei leidu kedagi, kes neid nende meeletus möödumises võiks peatada. Ja halastamatult tallab ta kõik mis teele juhtub: lilled kaotavad lehed, kalju muutub tolmuks, meri kuivab, maa külmab...

Ja aeg möödus . . .

Ta pühkis ilusa noore proua põskedelt nooruse õietolmu, murdis ta silmade särava läike; ta tõmbas mehe otsaesisele sügavad kortsud ja puistas valgeid lumehelbeid ta juustele.

Nad jäid vanaks.

Veri ei voolanud enam metsikult nende

soontes, kirgede lõõm jahenes pikkamisi ja nooruse haldjad viipasid neile veel ainult kaugelt käega.

Kui aga nende südamestki nooruse unistused olid põgenenud, üks igatsus õitses seal veel ikka: pulmारेis Itaaliasse.

Mesinädalad olid juba ammu möödunud, ainult mälestuse eksiv kiir võlus pulmapäevade kadunud hiilguse vahetevahel veel nende südamesse tagasi, aga pulmारेis meelitas neid ikka veel magusa igatsusega. Too hurmav väike idüll hoidis neid oma unustamatu võluga ikka veel kütkes.

Iga õhtu istusid nad väikese laua ette, mis täidetud oli Itaalia reisijuhtidega (23 aasta jooksul), ja lambi valgel uurisid nad raamatuid ning septsesid kavatsusi.

Või nad istusid klaveri ette ja ketrasid meloodilist itaalia barkaroolat mängides edasi oma unistuste lõnga, mida nad juba noores eas olid ketrama hakanud.

Siis lugesid nad raha, reisiraha, mille hulk nii hirmus pikkamisi kasvas.

Kakskümmendviis aastat vajasisid nad, kuni kokku said selle summa, millega nad võisid oma südame palavama soovi teostada.

Mesinädalate asemel hõbepulmad.

Kui summa koos oli, lugesid nad seda värisevate kätega ikka jälle, siis langesid nad sügava meeleliigutusega üksteise kaenlasse ja nutsid . . . nutsid . . .

Lapsik ärevus valdas nad, mõteldes reisisle, nagu oleks pruutpõlve magus õnn jälle nende südamesse hoovanud, ja hakkasid palavikliku rahutusega asju pakkima.

Nad valmistasid hõbepulmade pulmारेisisle.

Sest ükski jõud ja ükski võim ei oleks neid jõudnud tagasi hoida. Nad tahtsid näha tolle veetleva idüllil asupaika. Sorrentot tema apelsiinimetsadega, villa „Quisisanat“, sinist, naeratavat merd, Capri saart tema imetaoliku koopaga . . .

Ah, see kõik võib ka nende kadunud nooruse tagasi, ennemuistsed päevad, hahitud unelmad . . .

Aga Sorrento on ometi veel olemas, see unistatud idüll, tolle tihti loetud väikese novelli tegevuspaik.

Nad läksid laevale.

Aga merepeegel ei olnud mitte nii sile, nii hiilgav, nii särav kui nad seda kujutlenud; näis, nagu oleks päikesekiiredki olnud tuhmimad, eriti kui suure, ääretu mere lained laeva kallutasid ja teda siia-sinna viskasid.

Ja meri oli oma austajate vastu nii hoolimatu. Otse tänamatu. Idüllise rahu asemel

sai asjast lausa tragöödia. Sandor Kovacs ja ta vaene hea naine leinasid murtult oma hävitatud idüllil.

Õnneks naeratas neile aga juba Sorrento metsaga kaetud latv vastu, kus seisis kenad suvilad ja stiilirikkad aiamaad . . .

Väsinult, murtult, haigelt lahkusid nad laevast. Vaevaga ronisid nad järsku treppi mööda tules.

Ja nad otsisid „villa Quisisanat“, kus kord nende idüllil tegelased elanud ja mida tolle idüllil kirjutaja luulelistes värvidel oli maalida osanud.

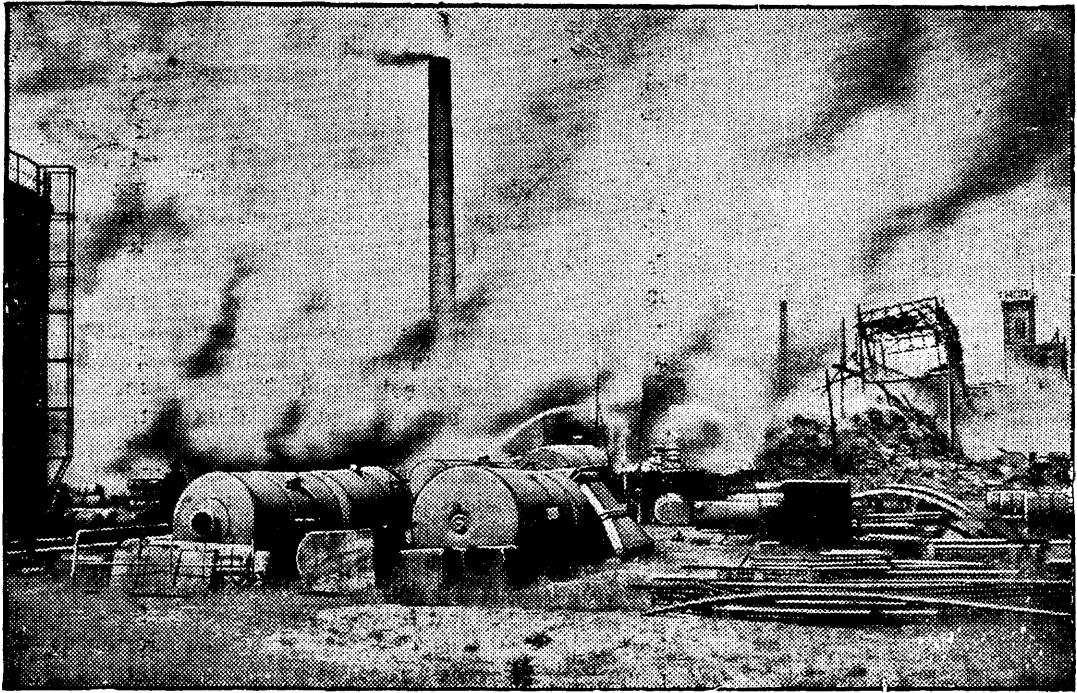
Kellelt nad ka küsisid, kõik vaatasid

kadunud ja ääretusse meresse vajunud, nii vapustavalt mõjus see teade paarile.

Nad võtsid enestele tühte võõrastemajja väsinult toa ja seegi oli pime ning mitte meeldiv. Nad olid üsna nukrad. Nad olid kujutlenud, et laulavad Sorrentos lindudega võistu, jooksevad murul, silmitsevad merd ja nopivad apelsiine, kuid need olid veel toored.

Nad vaatasid, kus siis küll imeilus sini-taevas on? Kus on kuldsed päikesekiired? Sädelev meri? Kas siis see kõik oli siit välja rännanud?

Taevas oli hall, päike tuhm, meri voogas.

Tulekahju Thörls õlivabrikus Hamburgi lähedal, mille kustutamine nõudis tuhandetelt Hamburgi tuletõrjajatelt suurt ja rasket tööd.

neile suuril silmil otsa ja kehtasid õlgu. Keegi ei teadnud midagi suvilast. Keegi polnud „villa Quisisanast“ midagi kuulnud. Selle nimelist suvilat seal ei tuntud. Ainult Capril. Viimaks seletas neile üks vana kalur, et kord olla seal küll „villa Quisisana“ olnud, kuid seda ei olla seal nüüd enam, juba kakskümmend aastat.

Nagu oleks säravast taevast äkki päike

Pulmareislased silmitsesid üks teist valuga ja märkasid alles siis, et õieti mitte loodus, vaid ainult nemad olid jäänud värvituks ja vanaks.

Ja kuna nad üks teist silmitsesid, otsisid nad nüüd mitte enam päikesekiirte sädelust, vaid ise oma kadunud noorust.

Siis langesid nad üks teise kaenlasse ja nutsid kibedasti.

Soovitame suitsetajatele kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Jsemeelne Micheline.

Prantsuse kirjanik **Pierre Waldagne.**

Lugu mehest, kes kutsutakse nootari juure äkki kuulma, et ta on pärinud ootamatult suure varanduse, on romaani kirjanikud juba nii tihti kasutanud, et mulle vististi pahaks ei panda, kui ma seda ainet veel kord puudutan.

Pariisi nootar B. oli praegu Albert Clivette'ile, noorele ja ilusale linnaametnikule, titelnud:

„Teie ristiisa, rentjee härra Germain Trouvard, kes möödunud kuu 5. päeval suri, on teid määranud oma varanduse üldpärijaks. Kadunud Germain Trouvardi varandust hinnatakse 300.000 frangile.“

„Taevas!“ kiljatas Albert Clivette rõõmust meeletuna.

„Kannatage,“ ütles nootar ja tõstis käe. „Testamendis peitub määrus, mis teilt võiks selle päranduse jälle ära võtta.“

„Milline määrus,“ küsis Clivette, kes tundis, et ta lootused hakkasid vankuma.

„Kui te tahate pärandust omale,“ algas nootar uuesti, „siis peate enne saama preili Micheline Lourdier' meheks.“

„Kelle meheks?“

„Preili Micheline Lourdier' meheks,“ vastas nootar ja jätkas: „Minul olevate teadete järele olete teie vististi Lourdier' perekonnaga varem tuttav olnud. Isa on surnud, ta oli raamidetegija. Tema lesk elab praegu oma tütre Micheline seltsis, kes on kaubamaja Galeries Magnifique pesuosaonnas müüjannaks.“

Albert Clivette koputas enesele sõrmega otsa ette.

„Kas ma Lourdier'd veel mäletan? Aga selgesti. Isa Lourdier'd, ema Lourdier'd ja tüht väikest kollanokka, kes alati kompvekke lõsis ja kel must kahupea oli. Ainult pean tnnnistama, et ma neid häid inimesi vähemalt viisteistkümmend aastat enam ei ole näinud; olin siis veel isegi päris kollanokk. Ja ta elab, see preili Micheline?“

„Elab, elab! Elab Lemercier tänaval 225.“

„Ja ei ole abielus?“

„Ei tea; selle teate muretsemine on teie oma asi. Lisan vaid, et ma teile seda sooviksin, sest siis võite temaga abielluda ja õndsas Trouvard'i 300.000 franki vastu võtta.“

„Ja kui ta abielus on?“

„Siis ei saa teie midagi.“

„Ja kui ta võimatu inetu on, see Miche-

line? Kui ma teda tundsin, oli ta seitse või kaheksa aastat vana.“

„Kolmsadatuhat franki, noormees,“ ütles nootar tõsiselt. „On suur summa.“

„Muidugi,“ vastas Clivette. „Igatahes vaatan järele.“

Sel ööl ei saanud Clivette magada. Tuhanded mõtted liikusid ta ajus.

Järgmisel päeval kohe pärast büroost lahkumist läks ta Lemercier tänavale. Ukse avas proua Lourdier. Mõne sõnaga tutvustas Clivette ennast ja jutuaamine keerles aja tümber, mil Clivette ja Lourdier' perekondade vahel olid valitsenud head suhted.

„Mäletan teid veel väga hästi,“ ütles proua Lourdier'. „Olite metsik poiss!“

„Ja ma mäletan veel selgesti preili Micheline'i,“ ütles Clivette. „Tema oli väga kena ja maiustas meelsasti.“ Ja ruttu esines ta küsimusega, mis tal keelel põles: „On ta abielus?“

„Paraku ei. Abiellumine noortel neidudel, kel puudub kaasavara, on meie päevil raske. Ta on müüjanna kaubamajas, saab head palka ja seletas mulle, et ei tahagi abielluda, kui ei leia meest, kes teda armastaks tema enese pärast.“

„Miks ei peaks ta sellist meest leidma,“ küsis Clivette sellisel toonil, milline vanas daamis tähelepanu äratas.

Ja naerdes küsis ta:

„Kas tulite minult tema kätt paluma?“

Nüüd teatas Clivette eidele testamendiloo.

„Kas olete minu ristiisa Germain Trouvardi tunnud?“

„Ah, see tore mees! Ja kas ma teda olen tunnud?! Tema andis minu mehele tööd. Minu mees tegi ta maalidele raamid Germain Trouvard! Tema oli minu väikese Micheline vastu alati lahke; igakord, kui ta tuli, tõi ta temale suure paki kompvekke.“

„Noh, proua Lourdier, tema ei ole teie tüdart unustanud, vaid tahab tema õnne. Ja minu on ta valinud tema õnnelikuks tegijaks. Kui ma Micheline'iga abiellun, pärin kolmsadatuhat franki. Ja kui ma temaga ei abiellu, ei päri ma midagi.“

„Kolmsadatuhat franki!“ hüüdis proua Lourdier'.

„Millal tuleb preili Micheline kaubamajast koju?“ küsis Clivette kärsitult.

„Külastage meid homme, härra Clivette; homme on pühapäev ja minu tütar on siis

kodu. — Kolmsadatuhat franki! Kui te ükssteisele meeldite, annan abiellumiseks meelsasti luba. Olete kena, hästikasvatatud noor mees. Aga tüht pean teile ütlema. Micheline'iga pole kerge läbi saada; tema teeb, mis ta kord enesele on pähe võtnud.“

Micheline Lourdier' on hurmav noor neiu; juba sest esimesest pühapäevast saadik on Clivette armunud. Kes võiks selles ilusas, õrnas neius, kel nii ilusad mustad silmad, veel ära tunda endist väikest kahupead. Ja Clivette, kes pronna Lourdier'lt loa saanud järgmiselgi pühapäeval külla tulla ja jälle järgmisel jne. armub ikka enam ja enam. Kuid midagi hoiab teda tagasi oma armastust Micheline'ile avaldamast; neiu pilgus peitub midagi pilkavat, ja paar salapärase tähendusega sõna, milles ta iroonilist mõtet aimab, teevad teda rahutuks. Ometi olles kord neiuga nelja silma all, võtab ta südame rindu:

„Preili Micheline, kui ma teid paluksin minu naiseks saada — —“

„Siis peaksin ei ütlema.“

„Nii vähe meeldin ma teile?“

„Mitte selles ei seisa asi. Aga teie ei armasta mind.“

„Ma jumaldan teid —“

„Oh ei, mida teie jumaldate, on teie ristiisa kolmsadatuhat franki. Minu ema pole suud pidanud, vaid on mulle kõik teada annud.“

„Vannun teile, Micheline, et ma sellele rahale enam ei mõtle. Teie olete see, keda ma armastan, kõik muu on mulle üks kama kõik!“

„Tõestage seda!“

„Millega?“

„Sellega, et päranduse tagasi lükkate.“

„Micheline — mõtelge järele —“

„Kõik on järele mõeldud. Kui see raha meie vahel seisab, ei või ma iial uskuda, et mind tahate minu enese pärast naiseks võtta.“

Prof. Bernhard,

„Vossische Zeitung“, Saksamaa mõjuka ajalehe kauaaegne peatoimetaja, kes lahkus omalt kohalt vastolude pärast ajalehe väljandjatega.

„Ja kui te nii õnnelikuks saate, kui ma seda soovin?“

„Olen siis õnnelik, kui ma enam ei kahtle. Kuipalju te teenite?“

„Kaheksasada franki kuus,“ ütles Clivette.

„Mina teenin enam! Kahekesi läheb kõik hästi. Ei ole vaja palju raha, kui ükssteist armastatakse,“

„Teie armastate mind, Micheline?“

„Seda ütlen teile, kui nootari juurest tagasi tulete.“

See sündis kolme aasta eest. Kolme aasta eest abiellus Clivette Micheline'iga, ja nõi kummagil pole kadunud pärandusest kahju. Aga proua Lourdier' jutustab kõigile, et ta tütar on mõistuse kaotanud.

Laineke.

H. Wühner.

*Liugles läikiv laineke
Lauldes läbi kõrkjate,
Rändas rõõmsalt rühkides,
Merd ta näha igatses.*

*Sattus sõudev laineke
Kalda äärde liivasse — —
Liivasse ta kaduski,
Vaikides ja vagusi.*

Soovitame suitsetajaile kõrgevärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Hiina Saalomon.

Lugu Hiinast.

„Noh, ärge vaielge kauemini, proua Liu, vaid andke rätsepp Vangile oma jaa-sõna. Teie mees rändas kuus aastat tagasi Mandshuuriasse. Ta tahtis teid aasta jooksul enesele järele tulla lasta — kuid te ei ole temast vähematki elumärki kuulnud ega näinud. Uskuge mind, te nutate surau pärast! Juba ammu surnud mehe pärast elate teie viletsat, vaest elu ja rikas Vang peab oma riisi üksipäini sööma. Ütelge jah, ja ma lasen pulmapäeva kindlaks määrata.“

Nõnda rääkis abielusobitajanna ja viis asja nii kaugele, et mahajäänud ilusast Liust ja rätsepp Vangist sai paar.

Kuus kuud hiljem tuli surnuksarvatu tagasi suure summa dollaritega ja koputas oma maja uksele. Temale avasid võõrad inimesed ja teatasid, tema proua nimi olla nüüd Vang ja ta elavat mõned tänavad kaugemal.

Rätsepp Vang ei võtnud tulijat sugugi heameelega vastu, vaid kihutas ta minema, kui mees oma naisega nõudis kokkusaamist.

Liu esimene mees läks mandariini juure, nõudes teise abielu lahutust ja oma naise vabastamist. Kohtunik ei jõudnud selgusele, kas noor proua tahtis oma esimese mehe juure minna või parem rätsepa naiseks jääda, sest ta nuttis vahetpidamata ja ei vastanud ühelegi küsimusele. Rätsepp aga tahtis teda omale jätta ja esimene mees teda tagasi saada. Siin oli hea nõu kallis.

Kolmanda tähtaja puhul laskis kohtunik naise vangistada ja saatis mehed minema. Naiseaga oli tal pikem jutt, enne kui ta tema

mitte kongi, vaid ise oma perekonda pagutas. Liu meeoleolu oli kõige parem ja ta ootas kärsitult uut tähtaega, mil pidi selguma, kumb mees teda tõesti armastas.

Kaks nädalat hiljem kutsus kohtunik mõlemad mehed oma ette ja ütles:

„Teie olete oma tüliga naise surma ajanud; täna öösel poos ta enese kongis üles. Politseinikud, tooge laip siia!“

Kaks politseinikku tõid raamil kinnikaatud laiba ja asetasiid selle suure kohtulaua ette. Mehed seisid nagu piksest tabatuna. Rätsepp vahtis tusaselt väikestele jalgadele, mis lina alt välja ulatasid, esimene mees nuttis tasakesi oma ette.

Jälle ütles kohtunik:

„Noh, kellele kuulub nüüd see surnud naine? Rätsepp, kas tahad sina teda saada või kannate matmisekulud pooleks?“

„Mina ei taha teda, da-jen,“ ütles rätsepp; „tema on ju õieti ikkagi Liu naine. Ta vaidles ju minu õiguse vastu, sellepärast võib ta tema ka matta.“

„Väga hea, mu sõber; ja mis ütled sina, Liu? Kas tahad laipa omale?“

„Muidugi, da-jen, tema jääb ju surmaski minu naiseks ja ma valmistan talle matused, millest kõik peavad rääkima. Kas ma võin ta kohe kaasa võtta?“

„Muidugi, mu poeg, kuid enne vaata surnule veel näkku.“

Liu võttis lina ära ja lähemal hetkel rippus surnuksarvatu temal kaelas ning nuttis rõõmupisaraid.

Rätsepp aga kadus häbistatult.

Teed.

Inglise luuletaja **John Masefield**.

Üks tee viib Londoni, üks tee viib Valesi, minu tee viib mind mere poole — valgete, õõtsuvate purjede poole.

Üks tee viib jõe äärde, mis voolab tasakesi sulisedes; minu tee viib laevade juurde, millistel sõidavad päevitunud merimehed.

See tee viib mind, ahvatleb mind, kutsub mind soolasele, rohelinele, õõtsuvale merele; tee ilma maise teetolmuta on õige tee minule.

See niiske tee, mis voogab, sädeleb, kus karjuvad metsikud kajakad, kus puhub soolane meretuul soolast niiskust minu silmadesse.

Minu tee kutsub mind, ahvatleb mind lääne, ida, lõuna ja põhja poole. Enamik teid viib kodupoole, minu tee viib mind edasi — et lisada rohkem miile hallide miilide reale, mis jäänud selja taha, otsides ainult ilu. Selleks on Jumal mind maailma loonud;

Unustatute saar.

Ameerika kirjaniku **George Barr'i** romaan.

8

„Nad ei jõua ialgi võimule,“ vastas ta, „isegi mitte, kui nad valitakse. Ütlen teile saladuse, mister Malone. Kui tulime siia, võtsime ettevaatusest kaasa „Doraine“ relvadearsenaali. See on kindlas kohas. Kui parunihärra peaks võimu kurjasti tarvitama, lükkame talle riivi ette ega kohku isegi revolutsiooni eest tagasi. Tulen Lõuna-Ameerikast ja mul on kogemusi neis asjus. Te mõistate nüüd vist küll, mispärast ootan sündmusi rahuga. Pealegi ei jaga ma teie kartusi valimiste suhtes.“

Kuid selles oli ta eksinud. Valimised töid, nagu Malone oli ennustanud, Varennele ja ta parteile väikese enamuse. Võidurõõmsalt kolis ta oma saatjatega kogukonnajajja. Ta oli aga küllalt tark, et ei puutunud esialgul eelkäijate tööd; et ta oma võimu tõsiselt võttis, selgus peagi.

Mõned päevad peale uue „valitsuse“ ametisse astumist ilmus Manuel Crust Mottsdamasse kirjaga, mis kandis uhket allkirja: „Parun Varenne, Triggeri saare kuberner,“ ja ulatas selle Mottile. Kiri oli järgmine: „Nagu olen kindlaks teinud, on relvad teie laagrisse viidud. Nõuan nende viibimatut väljaandmist.“

Ka palun meeles pidada, et laevaehitus seisab tulevikus minu juhatuse all ja minu organid selle järele valvavad.“

Mott seadis peale lühidat arvepidamist Percivaliga vastuse kokku, millega ta Manuel Crusti koju saatis. Vastus oli järgmine: „Relvad on „Doraine“ inventaari osad, mis ikka veel seisab ainuüksi minu all. Nad jäävad sellepärast minu hoolde.“

Sama on maksev laeva kohta, mis ehitatud suuremalt osalt „Doraine“ materjalist.

Minule olete ainult auriku reisija, mille komando peale kapten Triggeri surma on minu käes, ja mulle on ükskõikne, missugused tiitleid enesele omate. Ühtlasi pööran teie tähelepanu sellele, et ma ei tunnusta teisi õigusolusid kui neid, mis maksid „Dorainel“, ega luba oma komandovõimu kitsendada.“

„Ütelge oma härrale, et ta ennast siin ei näitaks, kui tahab minu üle triumfeerida.“

See maksab ka teie suhtes. Minu inimestel on oma viis palumata külalistest lahti saada ja ma soovitan teile sellega mitte tegemist teha. Jumalaga!“

„Nii, see on korras,“ tähendas ta siis Percivalile ja naeratas rahulolles. „Ma ei usu, et hea parun meid veel tulitab. Igatahes teab ta nüüd, mis me temast ja ta uuest aukraadist arvame.“

11.

V a n d e s e l t s .

Nädal hiljem libises uus purjek vette. Motti ettepanekul oli ta ristitud „Marioniks“.

Nimest „Doraine II“, mida soovitasid asunikud, oli ebausklik meremees loobunud.

See purjek oli suurem kui esimene, mis oli saanud tuleroaks. Motti arvates pidi ta sõitna umbes kuus sõlme tunnis ja et kõige lähem, elatav maa, Argentiina lõunapoolne osa, nagu Mott uskus, umbes 600 — 700 meremiili eemal oli, võis laev lõpetada reisi vähegi soodsa tuulega viie päeva jooksul.

Selle lühida aja kestuse kohaselt oli laeva sisemus väga lihtne. Ta koosnes ühest suuremast kajutist ja tosinast magamiskabiinidest, mis ei olnud just mugavad. Laevakere ise oli ehitatud suure hoolega. Ta võis koos meeskonnaga mahutada umbes neli- kuni viiskümmend inimest.

Kui „Marion“ oma elementi lasti, ei olnud tema peal enam palju teha. Mastid seisid juba püsti ja ootasid ainult veel takelaashi. Hommikuhämarusest kuni päikese loojenemiseni olid laeva peal osavad käed tegevuses. Lõpuks jäi veel ainult toidutagavarade muretsemine. See oli jäetud viimastele päevadele enne väljasõitu.

Laeva kordaseadmine ja ta lähenev sõit surus asunduses kõik huvid tahaplaanile.

Varenne esimene tegu oli seaduse loomine, mille järele kõik abielud pidid saama lahutatud esimese nõude peale, kui teine pool selle vastu ei protestinud teatava aja kestusel, mida võis oodata maksvates oludes. Manuel Crust, kel olid olnud palju kaugeulatuslikumad plaanid, oli selle seaduseelnõu kaudne

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Insener J. Ivand,

Tallinna linna liiklemise inspektor, kes on parimaid autoasjandusetundjaid Eestis ja kirjastanud varem laiaulatusliku teose autotehnika alal, „Autotehnika“ nimetuse all, millistest esimene osa käsitab automootorit, abimehhanisme, kütteainet, kumme, teine osa elektrit. Asja ilmus ins. J. Ivandi sulest uus väärtuslik teos automobilismi alal „Autoõpetuse“ nimetuse all, kus kõik osad lühendatud kujul on liidetud ühte raamatusse. Uudsusena selles raamatus on sõidumäärused piltides. Ins. J. Ivand tegutseb veel lektorina Tallinna Tehnikumi juures asuva Laeva mehanikute koolis.

algataja, mille kinnitamine aga esialgul edasi liiguti kogukonna esinduse otsusel, ja nimelt sel lihtsal põhjusel, et asunikkuude enamus ei hoolinud enam probleemist, mille ta esitas. Nad ei mõelnud enam tänasele ja olid mõtetega juba homse juures.

See näis ka muul viisil kahtlasena. Tööusinus vähenes, keegi ei hoolinud enam maksvatetest eeskirjadest ja asundus oli muutumas anarhiaks. Mõned kogukonna esinduse liikmed katsusid küll sellele hädaohtlikule arenemisele vastu astuda, kuid leidsid arusaamist ainult farmerite juures, kes armastusest maapinna vastu, mida harisid, ikka veel täitsid oma kohuseid. Kogukonna pea, parun Varenne, vaatas neile asjadele suveräänse üksikõiksusega.

Vaevalt oli „Marion“ vette lastud, kui asunduses tekkis küsimus, mis kõiki meeli erutas: kes temaga välja sõidab. Oli kindel, et juhatuse võtavad mister Mott ja kaks ta ohvitseri eneste kätte, kuid oli ka teada,

et peale kolmekümne laevamehe leidus ruumi kümnele või kahesteiskümnele reisijale. Iga vaba koha peale kandideerisid mõned tosinad, kes võitlesid meeleheitliselt esikoha pärast.

Mister Mott mõtles tegutseda laevanduse vanal põhimõttel laevahädaliste päästmisel: naised ja lapsed esiteks, ja tahtis lasta liisul otsustada nende seas, kelle viimine kodumaale oli vajalik tervise ja hingelise seisukorra põhjustel, kuid selle vastu seadsid asunikud rahvahääletuse otsuse, võidetud tormilistel vaidlustel, et iga reisija maksab 5000 dollarit sõiduraha ja et niiviisi saadud raha jagatakse mahajääjate vahel, kui need oma osa nõuavad.

Kui otsusest Mottile teatati, tegi see Salomoni otsuse.

„Ma ei võta nüüd kedagi kaasa“ seletas ta kindlasti. „Siiamaani ei maksnud Triggeri saarel rikkus midagi ja ei pea viimase silmapilguni midagi maksma. Mulle on pealegi armsam, kui mul ei ole vastutust reisijate eest. Embkumb: meie jõuame pärale, siis tullakse teile varsti järele, või meie hukume ja sellega ei võida keegi. Teie olete siin kindlamini kaitstud ja üks või kaks kuud ei tähenda palju.“

Paljud kiirustajad mõistsid seda, teised hakkasid veel ägedamalt vaidlema. Parun Varenne oli üks kangekaelsemaid asunikkuude otsuse pooldajaid.

„Ma ei mõista tõesti, mis see teile tähendab, kas võtate mõned reisijad kaasa või mitte,“ ütles ta Mottile, kui ilmus nädal enne väljasõitu selle juure läbirääkimisele.

„Mina ja mõned teised oleme nõus rohkem kui 5000 dollarit ülesõidu eest maksma, mis vaestele asunikkuudele väga kasulik oleks, kui nad kodumaale tagasi pööravad.“

Mott jäi aga kindlaks ja Varenne lahkus varsti löödult.

Mott vaatas talle tükk aega järele, kaheldes, kas Varenne saadud otsusega rahule oli jäänud. Ta arvas seda oletada võivat, kuid Percival, kellega ta hiljem sellest juttu tegi, oli teisel arvamisel.

„Varenne on eht prantslane,“ ütles ta, „mitte visa, nagu meie anglosaksid, vaid kangekaelne. Me teame, millal peab asjast lootusetult loobuma, prantslane aga haarab sellest hammastega kinni ja kuigi ta seal juures hukub. Usun, et kuuleme varsti Varennest.“

Juba järgmine päev näis talle õigust anda tahtvat, sest pankur ilmus jälle, seekord Scheini ja Nickelby saatel, kuid ta oli nagu muudetud, kogu ta olekust säras armastus-

väärilikkus ja lepitus. Ei olnud veel tööpuhkus, kuid ta leidis Motti ja Percivali viimase majaukse ees ägedas vestluses. Leinnant Platt oli tund varem tulnud üksikust mäejaamast alla ja oli mõlemad palunud läbirääkimisele. Muidu nii vaikne ja aeglane Platt oli ärevuses ja tal oli nähtavasti tähtis teade. Sellest täidetud, hakkas ta otsekohe rääkima. „Usun, et oleme sihil,“ ütles ta. „Üleeile saime valmis oma saatejaama parandamisega ja ta ulatab nüüd vähemalt kaks-sada meremiili kaugemale. Sestsaadik saadame päeval ja ööl SOS hütideid välja ja saime täna lõunal esimese vastuse, küll nõrga ja tükeldatud, kuid ta oli kindlasti meile määratud.“

„Missuguse vastuse?“ küsisid Mott ja Percival nagu ühest suust.

„Meile vastati ainult: „Kes teie olete ja kus?“ Andsin nime „Doraine“ ja asukoha nii hästi kui seda tunneme. Kas mind kuuldj, ei tea, sest muud hüüet ei tulnud, kuid see selgub varsti. Kui laev lähemale tuleb, saame temaga parema ühenduse.“

„Kui kaugele arvate laeva seisukohta määravat, Mott?“ küsis Percival erutatuna.

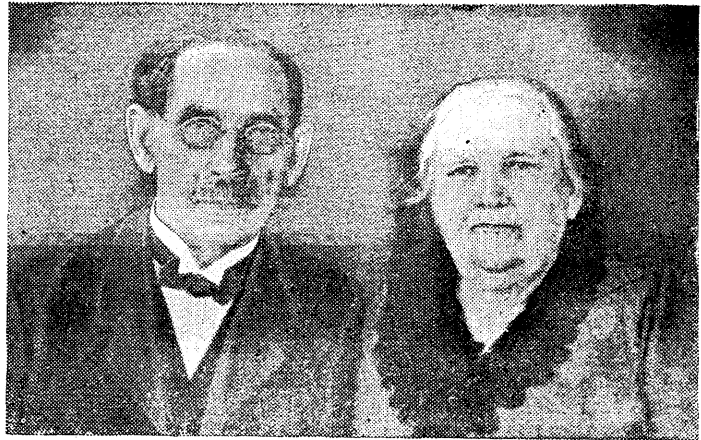
„Raske öelda,“ vastas Mott, „kuid vaevalt olen eksinud rohkem, kui viiskümmend miili raadiuses.“

„Siis peab ta meid leidma, kui meil on korralik ühendus,“ hüüdia Platt. „Kuid see kestab tükk aega.“ Siis heitis ta pilgu purjekale, kus olid usinad käed takelaashi kinnitamas. Väljaspool parda ronisid mõned inimesed pintsli ja värvipottidega. „Usun, et laev ialgi ei lahku saarelt,“ ütles ta; „meie abi tuleb Lipumäelt.“

Need olid prohvetlikud sõnad, kuid nende õiget mõtet Platt tol korral ei aimanud.

Ennekui ta jaama tagasi läks, sai ta Percivalilt veel mõned juhtnöörid.

„Ärge lausuge kellelegi sõnagi,“ ütles ta. „Meie ei taha tekitada valelootusi. Usun, et on veel mõned raketid „Doraine’ilt“ olemas, võtke nad kaasa ja kui olete kindel,

Fr. ja L. Vahtriku kuldpulmad.

Hiljuti pühitses üks vanemaid ärkamisaja tegelasi Friedrich Vahtrik oma abikaasaga Leontine Rosaliega kuldpulmi. Fr. Vahtrik sündis Jootmal, Ambla kih. 28. veeb. 1850. aastal, tema abikaasa Leontine Rosalie sündis 18. apr. 1860. a. Fr. Vahtrik oli esmalt vallakirjutajaks, siis kooliõpetajaks, millist ametit pidas 9 aastat. Pärast seda oli Fr. Vahtrik Jüris kaupmeheks, kus pani aluse enese jõukusele. Selle järele hakkas Fr. V. Auveres talupidajaks. Loobudes talupidamisest asus abielupaar Tallinna elama, kus asutas tsemenditööstuse. Kogu eluaeg on Fr. V. võtnud osa seitskonnaelust, olnud Eesti Aleksandri kooli asutava komitee liige, tegev Tallinna linnavalitsuses j. n. e. Soovime jubilaarile edaspidises elus palju õnne, edu ettevõtetes ja rahulih puhkepäevi vanaduses.

et laev on siia poole tulemas — täitsa kindel, kas mõistate, — laske kogu tulevärk õhku.“

Mott ja Percival olid liig ärevad, et uuesti tööle hakata. Varenne oli veidi üllatud, kui leidis nad kõige paremas tujus ees ja külma tagasitõrjumise asemel ta viisakalt, jah, isegi sõbralikult vastu võeti.

„Tulen õlipuoksaga käes, mu härrad,“ algas ta. „Teil oli eile üsna õigus, mister Mott, nagu mõistsin jahedamal kaalumisel. Pealegi, milleks nüüd tülitseta? Läheme rahu laiali, kui tuleb kord see päev. Sellepärast otsustasime õhtul enne teie ärasõitu pidu korraldada, mis oleks ühtlasi lepituspeoks kõigile. Tulime, et kutsuda teid ja teie inimesi.“

„Kava on juba valmis,“ ütles Morris Schein. „Näete midagi, mida Triggeri saarel veel ei ole nähtud ega nähta. Oboski tantsib kuulsamaid tantse, Careni ja Battisti laulavad. Lõpuks on ball väljas kogukonna maja

Soovitame suitsetajaile kõrgeväertuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

ees, kus tasuta veini antakse, et võiksime kõik juua õnneliku reisi peale, siis . . .“

„Küllalt, küllalt,“ katkestas Percival heakskiitva naeratusega. „Muidugi tuleme. Sarnastele ahvatlustele suudame vaevalt vastu panna.“

Lõpuks palusid kolm härrat luba laeva vaadata. Mott lubas seda kohe ja võttis juhatuse oma peale. Kui ta Percivali juure tagasi tuli, oli ta lootusrikkas meeleolus.

„Usun, et võime Varenne suhtes rahulikud olla,“ ütles ta. „Ta ei mõtlegi enam „Marioniga“ ära sõita. Kui näitasin talle kabiiniseid, kus peame elama, seletas ta, et ootab meelsamini üks aasta mugavat auriikut, kui laseb end mõneks päevaks neisse kiiluda.“

„Loodetavasti on teil õigus,“ vastas Percival mitte täitsa veendunult.

— — —

Teated, mis tulid järgmistel päevadel Platilt, olid petvad. Kuigi raadiojaam saatis vahetpidamata hüüdeid eetrissse, ei tulnud siiski vastust. Seda energilisemalt varustati „Marioni“ proviandiga ja nuude tarvetega.

Mott oli isiklikult takelaashi kordaseadmise juures. Kui ta õhtul Percivaliga maale sõudis, heitsid mõlemad pilgu kitsa kaljuvärava poole, mille kaudu pidi „Marion“ välja sõitma. Seal kõrval seisis tumedalt ja vormitult „Doraine“ vrakk. Seni kui seal elas kapten Trigger, olid igal ööl põlenud signaallaternad, nüüd ei märkinud enam ükski valgus auriku viimast puhkuspaika. Ta oli täielikult maha jäetud, maise kaduvuse mälestusmärk.

Algul oli valmistanud raskusi väljasõidu küsimus. Teed mööda, kust oli tulnud „Doraine“, ei võinud ükski laev ilma mootorijõuta tugeva vastuvoolu tõttu merde jõuda. Teine pool, mida ainuüksi võidi kasutada, oli palju kitsam, ka olid seal mõned hiiglasuured kaljumürakad, mis võisid kord kaljuseintelt maha langenud olla, vaba läbipääsu kinni pannud. Ainult suure vaevaga oli õnnestunud Percivalil neid takistusi dünnamiidiga kõrvaldada.

Asunduses valitses viimastel päevadel enne „Marioni“ väljasõitu elav tegevus. Pea-aegu kogu küla oli jalul, et ette valmistada suure sündmuse väarikat pidustust. Naised õmblesid saadaval olevatest kirjudest riietest lippe ja lipukeid, millega taheti ehtida kogukonna maja ja lipuvarrast selle ees. Kanti kuuseoksi ja põimiti vanikuid. Osavad käed valmistasid lampione. „Doraine“

väike puhkpillide orkester, koosnedes laeva teenijatest, kes kõrvalametis olid muusikud, tõi esile tolmunud instrumendid ja katsus südantlõhestaval viisil tantsutükke harjutada. Kogukonna maja ees ehitati orkestri ja ettekannete jaoks lava ja selle ette tehti tantsuparkett, tampides maapinda kõvaks. Ümberringi seati mitu rida pikki laudu ja pinke, mis olid toorelt kokku löödud. Noored ja vanad tegid õhinad tööd, et pidu kau- nis saaks.

„Vaadake seda üksmeelt,“ ütles arhitekt Fritz puhkusvaheajal Malonele ja Williesele. „Nagu esimestel päevadel. Oleks nii jäänud, usun kindlasti, et mitmed meist ilma kahjatuseta, võib olla koguni lõbuga vaataks tagasi päevadele, mis siin oleme veetnud. Mitmele olid nad heaks kooliks.“

„Lähem veel kaugemale,“ seletas Malone, „ja tõendan, et mitmed südamed löövad aralt, kui tuleb laev, mis meid ära viib. Külma maailma seal eemal käristab halastamatult mitmedki sidemed, mis said siin sõlmitud.“

„Jah, meil oli imelik saatuse,“ tähendas Willies sügavmõtteliselt. „Kui jõuame koju, näib meile, et oleme tõusnud hauast. Otsime tühje kohti, mis meie arvates on maailma jäänud, ja mitmed ei leia seda. Kaugelt mitte kõiki ei oota ülestõusmisel rõõm. Mitmed on arvatavasti ammu unustatud.“

„Teie ei tarvitse kaevata, Willies,“ vastas Fritz. „Kirjastajad tungivad teile kallale, pealegi pakutakse teile „Triggeri Saare Kulleri“ numbrite eest varandusi. Näen teid juba rikka mehena ja mõlema hemisfääri otsitavama kirjanikuna.“

„Väga võimalik,“ vastas Willies, „kuid usun, et Schein on peategelane. Vean kihla, et kohe peale meie tagasijõudmist „Doraine“ saatuse ja meie elu siin veel kord esineb Hollyvoodi seadeldusel, ja mõned nädalad hiljem on ta kogu maailmas lõundenil näha.“

Selle kõneluse ajal leidis aset teine kõnelus ühel üksikul kohal metsaserval. Osavõtjad olid Manuel Crust ja parun Varenne. Nende ülalpidamine näitas, et teised oleks olnud neile äärmiselt ebasoovilikud.

„Noh?“ sosistas Varenne. „Kuidas on?“

„Kõik korras,“ vastas Crust, samuti so- sinal. „Laeva vahtkond on meie pool ja rohkem Mottsadamas inimesi ei ole. Videviku algul kuulub „Marion“ meile. Peame ainult veel relvad leidma.“

„Jätke,“ ütles Varenne, „meie ei vaja neid.“

„Meie mitte,“ seletas Crust, „kuid ehk teised. Percival on kõige peale valmis. Ta

Arhitektoonilise ehituse ja vanuse poolest kuulus Neitsi Maarja katoliku kirik Varsavis.

võiks kaldalt meie peale lasta, ennekui jõume merele.“

„Ta ei tee seda, kui tüdruk on pardal,“ vastas Varenne. „Percival ei võta midagi ette, mis viib ta neiu hädaohtu, tean seda.“

„Tuleb ta kaasa?“ küsis Crust rahuloleva hirmutusega. „Te ütlesite ometi, et kahtlane on, kas võimalik on teda kaasa meelitada.“

„Õigus, kuid selle eest hoolitseb ta tädi. Ta ei taha teda mingisugusel tingimusel siia maha jätta. Kuulake, Crust. Mrs. Vanderlip läheb õetütrega juba õhtul sel ettekäändel laevale, et tahavad selle sisemust näha. Lady Marion ei tohi laevalt enam lahkuda. Valvake, et ei ole paati läheduses, mis võiks ta ära viia või midagi sarnast. Mrs. Vanderlip toetab teid selle juures. Kui tarvilik, tuleb vägivalda tarvitada, kuid see on loodetavasti üleliigne. Kord tõsiasja ette asetatud, on lady rõõmus, et pääseb siit minema.“

„Kes on teised?“ küsis Crust lühidalt.

„Viis Brasiilia daami, signor Careni, Battisti, Schein, Bloch ja proua.“

Crust noogutas rahuolles.

„On kõik mu tingimustega nõus? Kümme dollarit isiku pealt, kohe makstav nii palju kui on sularaha, ülejääk sadama jõudmisel.“

„Muidugi,“ vastas Varenne.

„Mis kindlustuse annate, et saan raha?“

„Mingisugust,“ vastas Varenne lühidalt. „Teie peate meie sõna usaldama.“

Crust vaikis tükk aega ja vaatles oma kaaslast sugugi mitte sõbralikkude pilkudega, mida see, oma mõtetega ametis, täheleegi ei pannud.

„Kes juhib laeva?“ küsis siis Varenne.

„Allister, „Doraine“ teine tüürimees ja kümme madrust, siis veel mõned minu mehed, kes on kalurid ja oskavad purjekatega ümber käia. Allister on teeninud mõned aastad purjekatel ja ütleb, ta oskavat seda sama hästi kui Mott. Millal tulete pardale?“

„Nii pea kui võime tähelepanelikult kaduda,“ vastas parun. „Igatahes kohe pimeduse algul. Me kogume laevatehase juure ja teie ootate meid seal lootsikuga. Need vähesed asjad, mis kaasa võtame, kanname ise. Kõik peab aga täpselt sündima. Iga valesamm võib saada saatuslikuks.“

„Vaevalt teile,“ vastas Crust tigeada naeratusega. „Kõikvõimsale parunile ja ta sõpradele ei juhtu midagi. Kui aga meid kätte saadakse, võib see kaela maksta.“

„Selleni asi ei lähe,“ seletas parun Varenne lootusrikkalt. „Ma ei mõista, miks asi peab viltu minema. Kui meil on veidi õnne, võtab meid mõni aurik mõne päeva pärast peale ja siis naerame inimeste üle, kes siia maha jäid.“

Manuel Crust vaatas Varennele järele, kui see eemaldus, et piduplatsile tagasi pöördä. Tige joon ta suu ümber muutus veel sügavamaks.

„Ma ei tea, kas sa veel naerad, mu uhke parun,“ pomises ta endamisi. „Kui üks meist naerab, — kui ütlen ma, — siis olen mina see.“

12.

L a h k u m i s p i d u .

Pidupäev algas haruldaselt sooja hommikuga. Juba ennelõunat valitses rusuv palavus. Mott sadamas tassisid mehed hoigades ja higistades viimaseid proviantkaste ja kotte ning joogiveetonne „Marioni“ pardale.

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Asunduses olid nõupidamised peoks juba eelpäeval lõpetatud, kuid ükski ei mõtelnud tööle. Juba vara hommikul täitus Uus-Ostende rand suplejatega. Noored ja vanad hullasid vees või nautisid, liival pikutades, leiget tuult, mis puhus merelt.“

Peale lõunat algas asunikude seas ebaharilik elu. Portugali juukselõikaja, kes muidu alati kaebas tööpuuduse üle, oli kibedasti ametis, et rahuldada oma arvurikast, eestkätt naissoost tarvitajaskonda. Kohvritest toodi kõige paremad riided, millest paljud seal olid puhanud „Doraine“ hukkumisest saadik, kui ka sukad ja kingad, mis olid hoitud hoolikalt ärasõiduks. Need olid Triggeri saarel ammu kõrvale heidetud. Asunikud kandsid tavalikult, ka kirikusse minnes, ainult sandaale, ausa kingsepafirma Nickelby & Bloch tooteid. Igatiüks katsus end kõige edulisemast küljest näidata. Kui varajasel õhtupoolel piduplats aegamööda elustus, pakkus ta ebaharilikku pilti.

Vahetekireisijad tulid pühapäevartüüs, esimese ja teise klassi härrad esinesid valgetes kingades ja flanellpükstes. Kaela ümber kandsid nad kraet ja kravatti, mis paljudele oli veel ainult nõrk mälestus. Daamid ilmusid heledates suvekleitides ja vahtsid üksteist nii kriitiliselt nagu kord „Doraine“ promenaaditekil.

„Mis võiks praegu moes olla?“ ütles Olga Oboski, ühele daamide rühmale. „Kui meid kodus niiviisi võidaks näha, siis naeraks nad end seal surnuks, usun ma. Vean kihla, et näeme välja nagu hernehirmutised.“

Kuna daamid ägedalt vaidlesid, kas kuued vahepeal on muutunud lühemaks või pikemaks, kitsamaks või laiemaks, tegid härrad sügavmõttelisi tähendusi.

„Õnn, et hoidsime neid plundreid seni kohvrites,“ ütles arhitekt Frits Malonele. „Muidu oleks kohe algul revolutsioon tulnud, eriti naiste seas. Inimesed, kes töötasid veel eile üksmeelselt koos, vaatavad täna üksteist vaenulikult. Usun, et ainult selle tõttu, et jooksimise kõik ühesuguselt karvaselt ringi, võisime nii kaua toetuda põhimõttele, et oleme kõik ühes seisukorras.“

„Jah, ka mina mõtlesin sellele,“ vastas Malone. „Kuid siia juure tulevad veel muudki asjaolud. Meile vastu puhub midagi, mis tuletab kodutuult meele. Mõeldes „Marionile“, mis homme välja sõidab, näib igaühele kodumaa lähem, ja meie meelistame jällegi „tsivilisatsiooni saavutusi“. Kuhu jäävad aga Mottsadama inimesed? Nad peaks siin olerma, poole tunni pärast algab programm.“

Varsti tuli nähtavale Mottsadama poolt väike rongikäik, ees orkester, saadetud hõiskavast lastesalgast, selle taga „Doraine“ ohvitserid täies mundris, siis madrused rivis ja lõpuks käsitöölised. Nende seas, üks viimaseid, sammus Percival, kes peale — kuusid unesti tuli asundusse.

Veel ikka paistis päike pilvitust taevast, kui kell viis õhtupoolel algasid ettekanded, kuid taevaalaotuse üle oli laienenud kerge udumine.

„Kui ilm ainult õhtuni vastu paneb,“ ütles Mott Percivalile, kuna nad vaatlesid laste tantsu, mis oli kava esimene number. „Raske äike on õhus, kas teie ei märka seda?“

Percival ei vastanud. Ta pilgud rippusid noore tütarlapse säledal kogul, kes seisis kesk tantsivaid lapsi ja juhtis tantsusamane kergete, graatsiliste käeliigutustega. Percival arvas, et ilalgi varem ei olnud näinud ilusamat pilti. Sadade inimeste seas nägi ta ainult teda, kellele kuulusid ta mõtted juba üle aasta, kuigi tütarlaps oli muutunud talle peaaegu võõraks. Ta süda läks raskeks, kui talle meele tuli, et kaotab ta varsti.

Vastandliselt teistele daamidele, kes olid liig märgatavalt elegandid, oli Marion rietatud lihtsasse, tumedasse kostüümi. Ta silmad puhkasid ta väikestel õpilastel. Ainult kord vaatasid ta pilgud suunas, kus seisis Percival, siis näisid nad sellest kohast hoiduvat.

Lastetantsule järgnesid noorsoo atleetilised võistlused, kus juures vanemad olid huvitatud pealtvaatajad. Siis kogus kogu asundus kogukonna maja ees seisva lava ette, et kuulata signora Careni ja Battisti lauuettekandeid.

Mõlemad lauljad olid valinud õhtuks oma Itaalia kodumaa ilusaid rahvalaule, mille magusad, kurvad viisid pealtkuulajaid imeliselt liigutasid. „O sole mio'ga“ lõpetas signora Careni tormilistel kiiduavaldustel ettekande.

Veel mitu korda otsis Percival pilkudega lady Marionit, kuid ei leidnud teda. Järgneval vaheajal hulkus ta uurivalt ringi, kuid otsitu jäi nägematuks. Sügavasti petunult võttis ta lõpuks ühe laua ääres istet, kus Mott oma ohvitseride staabiga puhkas. Puudus ainult leitnant Platt. Ta oli seletanud, et ei lahku minutikski jaamast. Platt oli viimastel päevadel väga sõnaaher olnud, kuid esines muidu ärevalt. Küsimustele seletas ta ainult, et loodab ikkagi edu peale, kuid et ei ütle rohkem, kuni on täitsa kindel omas asjas.

Mõnes telgis pakuti veini ja teisi karas-

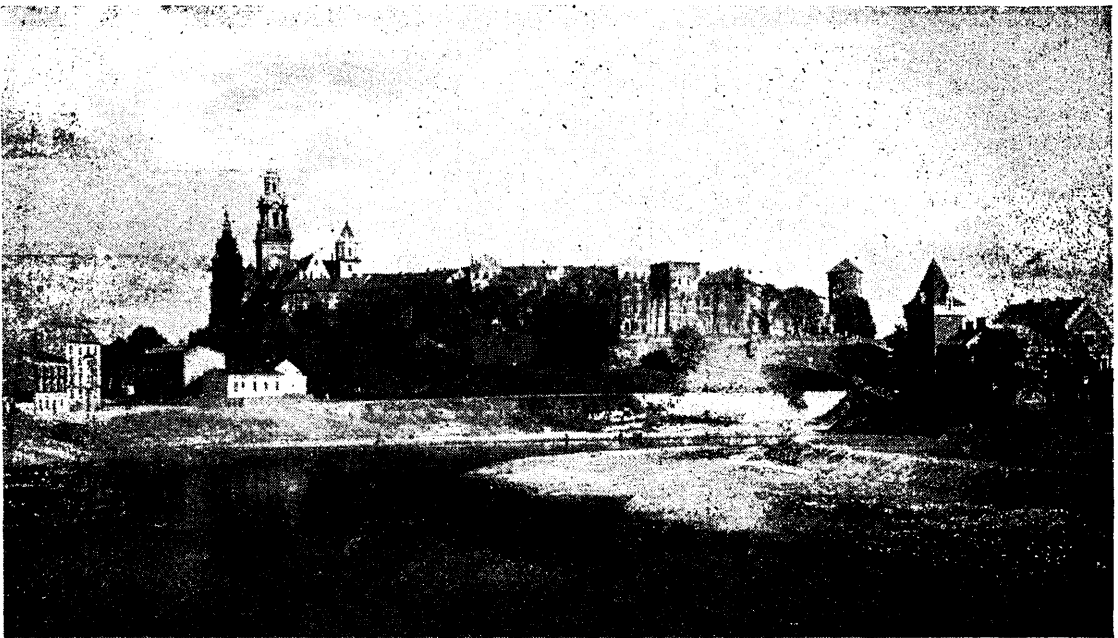
tavaid jooke, mida ohtralt tarvitati. Harjumatu alkohol avaldas varsti mõju. Enne tõsine meeleolu muutus lõbusaks ja oli juba saanud rohkem kui pidulikuks, kui algava videviku esimestel varjudel Olga Oboski oma kolme kaaslasega algas ettekandeid. Viimase palana tõi ta esile oma kuulsa metshaldjate tantsu, olles riietatud ainult rohelistesse loori. Naised olid ettekande üle väga lahkumineval arvamisel, mehed ühääneliselt vaimustuses. Ainus arvustus, mis nad enestele lubasid, oli, et tants oleks vajanud paremat valgustust.

Jälle järgnes vaheaeg, mis oli pühendatud õhtusuupistele, mida anti telkides.

kes lähevad meie pärast ookeanile ilma muu teejuhita kui igavesed tähed pea kohal, ja hüüdke neile mürisev „õnnelikkureisi“ teele kaasa.“

Kui jälle vaikseks jäi, tõusis Mott vastama.

„Olen ainult lihtne merimees,“ algas ta, „ja ei oska palju sõnu teha. Mis teeme, on meie kohus. Kas jõuame sihile, seda teab ainult Jumal, igatahes katsume kõige paremat. Kui teil on vaja kedagi tänada, siis pöörge mehë poole, kelle kõikumata tegujõuta ja raudse tahtmiseta meie töö ei oleks lõppenud ehk ialgi, igatahes mitte nii pea; kellela meie vaese „Doraine“ laevahädali-

Poola kuninglik ajalooline loss Krakovis.

Hiljem pidi tants algama. Ennekui see sündis, pidas Malone koosolijatele väikese kõne.

„Kuna meie siin lõbusalt koos viibime,“ ütles ta, „vist viimast korda nii täisarvuliselt, liigub meis üks tõsine mõte, millele tahan seega avaldust anda: et mehed, kes homme lähevad maailma, et vabastada meid meie maapaost, saavutaks ruttu ja õnnelikult oma sihi. Meie õnnesoovid ja meie kogu lootus saadavad neid. Tõstke klaasid ja avaldage tänu tublidele merimeestele,

sed, täna õitsvaks asunduseks ühendatud, arvatavasti väga kurva saatuse osalisteks oleksime saanud. Usun, et on meie kohus avaldada sel silmapilgul mister Percivalile oma kiitust kõige vaeva eest, mis mitte ikka tänu ei ole leidnud.“

Haaratud üldisest vaimustusest tõusid kõik, ka lahkulõõnud. „Percival, Percival!“ kõlasid hääled segamini. „Ta kõnelegu! Lavalt!“

Percival ei olnud algul nõus seda tormi-

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

list tahtmist täitma, kuid Mott võttis tal käevarrest kinni ja viis ta lavale. Järgnes hääletu vaikus. Nooremehe silmad olid ettepoole juhitud, majade ridadele, mis paistsid üle inimhulga peade. Ühes neist elas tütarlaps, keda ta armastas.

Maja oli pime nagu teisedki, ainult Olga Oboski majas põles tuli. Venelanna oli vist koju läinud ümber riietuma.

Kus aga oli lady Marion? Teiste hulgas ta ei olnud, seda tundis Percival rohkem, kui võis näha öises pimeduses, mida lampionid ainult nõrgalt valgustasid. Öö ei olnud küll veel alanud, kuid läänss oli tõusnud raske pilverüngas, mis varjas päikese viimaseid kiiri. Mõttlikult vahtis noor mees enese ette. Alles arusaamine, et kõik ootusrikkalt ta huulte küljes rippusid, äratas ta mõtetest.

„Armsad sõbrad,“ tahtis ta alata, siis peatus ta. Ta silmad, mis vaatasid ikka veel majade rida, tardusid. Valgustatud majas avati äkki uks. Kõle hütte käristas vaikus ja ukse valgustatud nelinurgas seisis naise kogu, kes vankudes, käed rinnale surutud, jooksis lähemale. Kõik vaatasid taha ja tundsid ära Olga Oboski.

Kuna neiu jooksis, tulid ta kurgust arumatud hüüded. Neist võis mõista ainult Percivali nime. Tahtmatult avaness talle tänav poodiumini, kus seisis Percival, võimetu end liigutama. Poodiumi astmete ees komistas tantsijanna ja langes hääletult maha. Ta huuled liikusid, kuid mitte ainustki häält ei tulnud kuuldavale. Rääkivate silmadega palus ta Percivali oma juurde kummardada. Alles kui Percival oma kõrva ta suu äärde pani, mõistis ta, mis ütles tantsijanna. Siis märkas ta, et käe vahelt, mida Olga Oboski hoidis rinnal, nirkis verd.

„Ruttu arst!“ hüüdis ta ümberolijatele. „Ta on haavatud. Haav rinnas.“

Siis kargas ta poodiumile tagasi ja hüüdis kaugele kajava häälega:

„On tehtud julm tegu. Manuel Crust on laeva enese kätte võtnud. Parun Varenne ja ta sõbrad on pardal ja tahavad ära sõita. Peame seda takistama. Kes tahab mind aidata, järgnegu mulle!“

13.

„Doraine“ ots.

Mis oli juhtunud enne pidu traagilist lõppu Olga Oboski majas, kuulis asundus alles mõned tunnid hiljem, kui tantsijanna doktor Cullensi hoolikal ravitsusel jälle meelemärkusele tuli. Ta haav oli õnnelikult mitte sügav ja mitte hädaohtlik.

Tagasi minnes oli ta leidnud oma kodu tühjalt. Ta kolm tantsijannat olid juba ümber riietaud ja majast lahkunud.

Olga Oboski oli oma kerge riietuse ära heitnud ja sirutas mõnusalts oma alasti keha jahedas õhtutuules, mis tungis läbi avatud akna, kui kuulis enese taga kerget kahinat. Ümber pöördes nägi ta astuvat meest kõrvalruumi uksele. See oli hispaanlane, noor, ilus poiss, nimega Rodrigo, kes teda juba tükk aega kiusanud torniliste armuaval dustega.

„Mis te siit otsite?“ hüüdis tantsijanna ja tõmbas särgi selga. „Minge välja, kuni olen riides.“

Hispaanlane ei liikunud paigalt. Ta pilgud rippusid Olga Oboski täiuslikul kehal.

„Kui ilus teie olete,“ pomises ta vaimustatult. „Kui imeilus!“

„Mis te otsite siit?“ kordas tantsijanna. „Kuidas julgesite siia tulla?“

Hispaanlane ei vastanud ja vaatles teda tummas imetluses, kuna tantsijanna jätkas riietumist. Alles kui ta kleidi selga oli tõmmanud, avas mees suu.

„Mis ma tahan?“ ütles ta aeglaselt. „Teid!“

„Mitte midagi rohkem?“ vastas tantsijanna pilkavalt. „Olete alandlik, mu armas. Minge, mul ei ole aega teie lolluste jaoks. Mind oodatakse piduplatsil.“

„See ei ole lollus, mis teile ütelda tahtsin,“ vastas teine ägedalt. „Kuulake mind, Olga. Armastan teid, te teate seda ja ma ei või ilma teieta elada. Saan rikkaks ja teen teidki rikkaks. Teil peab olema ehteid, oh, palju ehteid, briljante, pärleid ja uhkeid riideid. Kuid nüüd peate minuga tulema, silmapilk!“

Olga Oboski oli saanud väga tähelepanelikuks noore hispaanlase katkendiliselt väljendatud sõnade juures.

„Ma ei mõista teid,“ ütles ta luuravalt. „Olge selgem. Kuidas tahate mind rikkaks teha?“

„Te mõistate, kui teate kõik,“ vastas teine ruttu. „Kuid selleks ei ole aega. Tulge, Olga, pange kokku, mis vajate, ma kannan seda. Kannan teidki, kui see on vajalik.“

Venelanna astus talle üsna lähedale ja sihtis oma ilusad silmad ta peale pilguga, mille mõju ta väga hästi tundis.

„Teie ei tarvitse mind kanda,“ ütles ta, „võin ise minna. Kuid enne peate kõik ütleva. Kuidas tahate teostada, mis mulle lubasite?“

Ta magneetiliste silmade mõju all unus-

tas noor hispaanlane kõik ettevaatuse. Ta kummardas neiu poole ja vastas sosinal:

„Te teate, et kuulun Crusti salka, Olga. Meie käes on purjek, tõime teemandid „Doraine“ tresoorrumist ja varsti on meie käes ka saare rikkamate elanikkude ehted ja raha. Mõtlen parun Varenne, mrs. Vanderlipi, upsakat Inglise aristokraatlikku ladyt ja teisi. Oh, Manuel Crust on tark. Reisijad tulevad pardale ja tahavad igaüks maksta 10.000 dollarit, kuid Manuel ütleb, andke algul kõik, mää teil on — pandiks. Siis asetab ta nad, kui oleme ulgumerel, lootsikusse. Te usute, et võtab nad kaasa, aga Manuel naerab selle üle. Meie ei vaja tunnistajaid, kui müüme maha „Doraine“ teemandid. Igaüks meist saab oma osa. Te näete, teen teid rikkaks — Argentiinas rikkamaks naiseks . . .“

Alles nüüd mõistis venelanna ta sõnade täit mõtet. Ta ei suutnud varjata oma imestust.

„Manuel Crust, teie ja teised tahate laevaga ära sõita?“ hüüdis ta.

„Miks mitte?“ hüüdis hispaanlane. „Ta kuulub sama hästi meile kui teistele. Tulge siis, see on ainus võimalus teile saarelt lahukumiseks. Oh, olen kõige peale valmis, annan teid vabaks, kui teie mind enam ei taha, Buenos Airesis või Rios. Mis võib olla suuremeelsem? Tapan enda muidugi, kui minu juurest ära lähete, kuid armastan teid nii, et teie seda ei tee. Neetud, naine! Armastan sind ja sa pead minu omaks saama, kas tahad või mitte!“

Äkki peatas ta. Ta mõistis, et liig kaugele läinud, ja vaatas tantsijannale kartlikult otsa.

„Sa ei või enam tagasi minna, Olga,“ ütles ta kirglikult, „nüüd, kui ütlesin sulle kõik. Ma ei tea, miks seda tegin, vist sellepärast, et tegid mu hulluks armastusest, oh — sa armastad mind ka, sa saad mu omaks, näen seda su silmadest . . .“

Tantsijanna naeratas veetlevalt. Aga Oboski oskas arnuu osa etendada.

„Sa oled ilus poiss, Rodrigo,“ ütles ta, „ehk tulen kaasa. Kaalun seda veel.“

„Kaalud?!“ hüüdis hispaanlane ägedalt. „Selleks on juba hilja, meie ei tohi minutitki kaotada. Ehk oodatakse meid juba praegu ja kui me veel viivitame, sõidab laev meieta teele.“

Venelanna mõtles ainult sekundi, siis oli ta otsus tehtud.

„Hea,“ ütles ta, „ma tulen. Seal voodi all seisab mu väike käsitasku, too ta mulle.“

Siis läks ta kapi juure, mis seisis ukse lähedal, kuid pani teist seal juures tähele. Hispaanlane ei liikunud paigalt ja vaatas talle umbusklikult järele.

„Noh,“ hüüdis ta üle öla, askeldades pesu kallal, „kuhu jääb tasku? Kas pean ta ise välja võtma?“

Instinktiivselt pööras Rodrigo ümber ja seda silmapilku kasutas tantsijanna, et teha mõned kiired sammud ukse suunas, kuid teine oli olnud valvel ja kui Olga Oboski haaras ukselingi, kargas ta pantrina ta kallale, nuga käes.

„Ah!“ sisistas ta, „tahad mind ära anda, sa kass . . .! Lõikan sul südame rinnast.“

Olga Oboski kiskus ukse lahti, kui hispaanlane langetas noa. Olga katsus löögist hoiduda, ei võinud aga takistada, et nuga tabas, mitte südamesse, vaid õlasse.

Tantsijanna karjatas lõikavalt ja tormas majast. See oli karjatus, mis oli katkestanud Percivali kõne esimesed sõnad.

Kui Olga Oboski mõned minutid hiljem ta majja kanti, oli noor hispaanlane kadunud. Meeletu oma teo üle, oli ta põgenenud läbi akna Mottsadama suunas.

Sinna tormas varsti ta järele ka metsik salkkond asunikke, ees Percival, kellele järgnesid esimestena madrused.

Vahepeal oli ilm läinud päris pimedaks, kuigi videvik veel ei olnud möödunud. Mustad pilved läänes olid kiirelt levinenud. Läbi puude kohasid ägedad tormituuled ja kiskusid oksid. Sakilised välgud sähvisid taevast, millele järgnes kõmisev kõu. Läbi kottpimeda öö ja vihase orkaani tormasid inimesed edasi. Ükski ei hoolinud elementide mässust. Kõigil oli ainult üks mõte: takistada, et laeva tüürib võõras käsi sadamast, mille küljes rippusid kõik nende vabastuse lootused. Võimalus, et nad võivad hiljaks jääda, rõhus neid ja ajas neid uutele jõupingutustele, kui tahtsid meelt heita olles metsikus tormis kiirmarssil üle konarlike tee.

Kui nad jõudsid Mottsadama asundusse, peatus Percival ja andis teistele märku seisma jääda. (Järgneb.)

Soovitame suitsetajaile kõrgeväärtuslisi **A/S. „LAFERME“** paberosse ja tubakaid.

Tõtt ja nalja.

Inglane ja ameeriklane

vaidlevad selle üle, kummal neist parem ja vastupidavam rahakapp on. Inglane jutustab, tema pannud kord väikese kassi kappi, siis söed, bensiini ja õlid kapi ümber ning ajanud sellega kapi leekivpalavaks. Kui kapp jahtunud, avanud ta kapi ja kass olnud terve ja rõõmus.

Ameeriklane noogutas, sülitas, pistis värsket närimisgummi suhu ja vastas, tema pannud kord kuke rahakappi ja kütnud kapi leekivkuumaks.

Inglane naeris: „Noh, ja kui kapi avasite, laulis vist kukk?“

„Ei!“ vastas ameeriklane ja sülitas, „ta oli kõvaks külmanud!“

Shoti nali.

Kaks merehädas olevat madrust istuvad mehel palgil. Esimene neist hakkab hädas palvetama:

„Armas Jumal, olen tihti sinu käskudest üle astunud, aga kui ma pääsen, siis töotan, et tahan —“

Teine katkestab ta palve ruttu:

„Ole ettevaatlik, Patrick, ja oota veel vähe aega, ma arvan, et näen maad!“

Rootsi nali.

Keegi noormees ei leia suvituserarongilt enam vaba kohta ja hüüab raudteeametniku heleda häälega:

„Kõik välja, viimane vagun jääb siia mahala!“

Silmapiilk tühjeneb vagun ja noorel mehel on ruumi palju. Ta võtab istet ja ootab ärasõitu. Mõõduvalt jaamaülemalt küsib ta: „Millaal siis sõit õieti algab?“

„Ah, teie oletegi see kaval härra, kes sõitjaid naeris, et vagun maha jääb?“

„Jah, see ma olen!“ naerab noormees.

„Nii nii,“ hirmitab jaamaülem. „Üks konduktor kuulis teie hüüdu, uskus, et olete ülemus ja haakis vaguni lahti. Rong on läinud.“

Langetõbi.

New-Yorgi tänavalt leitimeelemäikuseta mees. Ta viiakse viibimata linna haiglasse, kus tal rüüded seljast ära võetakse ja ta paljalt operatsioonilauale asetatakse. Siis märkab halastajad, et mehel mingisugune papist tahvel kaelas ripub. Sellel seisab:

„Teatari asutuse arstile, et see on langetõbi ja mitte pimesoolika põletik. Pimesoolikas on mul juba kaks korda välja lõigatud.“

Elu.

Elu veereb kui ratas, käima mis pandud sa-lajast jõust, veereb ja veereb, minnes õieti siis, kui takistust pole, kaldudes kõrvale teelt, kui konarlus ees. Nõnda ta veereb, kuni ta jõud lakkama lõõb; veereb vänderdi veel, kuni ta kukub ja langeb. . . .

Muldne on eluhoone, mullast on ta ju saadud!

Mõtteid.

Kui soovid poolhoidu rahvalt, siis suuga jahvata sa vahvalt.

*

Ära karga kohtus vastasele turja, tema nagu sinagi ei soovi kurja.

*

Teed sa hästi või halvasti, kõik ei rahuldu ometi.

*

Tea, kui kohus kaotuse tõi: ühel ajal kaks ei võita või.

*

Sõbra asi, kuigi palju vähem, ometi on arvustajal lähem.

Aia-anekdoot

Laialt kuulus Pariisi aednik Thouin oli istutanud ühe viigipuu, mille eest ta eriti palju hoolt kandis.

Ja puu kasvas väga ilusaks.

Esimestena kasvas ta aga ainult kaks vilja, mis Thouin ettevaatlikult ära noppis. Ta andis nad teenri kätte, et see nad viiks loodusuurijale Buffonile.

Teener, kes alles noor poiss oli, ei jaksanud teel kiusatusele vastu panna ja sõi ühe viigimarja ära.

Buffon luges Thuini kirja läbi ja küsis poisilt otsaesist kibrutades.

„Sinu peremees kirjutab mulle kahest viigimarjast ja mina näen ainult üht. Kus on teine?“

„Teise sõin ma ära.“

„Sõid ära! Õnnetu poiss. Kuidas said sa sellega ometi hakkama?“

„Nõnda!“ vastas poiss, võltis teise viigimarja ja sõi ka selle ära. . . .

Kaks kavalat.

Kordnik: „Siin on õngitsemine keelatud. Peate maksma trahvi!“

Õngitseja: „Mina ei õngitse, vaid õpetan ussikest ujuma.“

Kordnik: „See on teine asi. Kas võin Teie ussikest näha?“

Õngitseja (õngenööri välja tõmmates): „Olge nii lahke!“

Kordnik: „Armas härra, Te maksate ometi trahvi. Sest ussil ei ole ujumispükse jalas ja ujumine ilma ujumispükseta on siin keelatud!“

Õnn.

Sul pole õnne, ütled sa.

Sul pole usku, vastan ma.

Sul pole kindlat taset,

mis püüaks võita pahet.

Kes õnnele siin elu rajab,

tuult rusikaga taga ajab.

Mõistatuse lahendus

Nr. 12 (198).

Jätta esimest kaks ruutu ja lugema hakata kolmandast vahele jättes ikka kaks ruutu, saame järgmise laulu:

Kaugel, kaugel minu kodu,
Ilus oled isamaa!
Igatsedes mõtlen sinna,
Igav on mull oodata!

Sinna vaatavad su silmad,
Sinna tõttan mina ka,
Igavese armu valgus
Kumab meile koiduna.

Anna Haava.

Kuldaurahadega kroonitud kohvitööstus

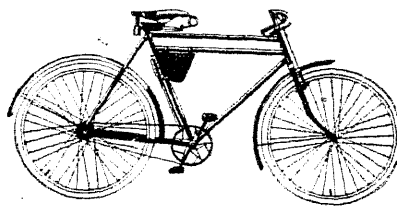
Tallinn,
Teliskivi 44.

„ESTO“

Tel. 22-69.

Soovitab perenaistele hästituntud peene ja puhtamaitselisi **vilja-** ja **oakohvisid.**

Kauba headuse eest vastutus.

B. S. A. ja I. N. D.

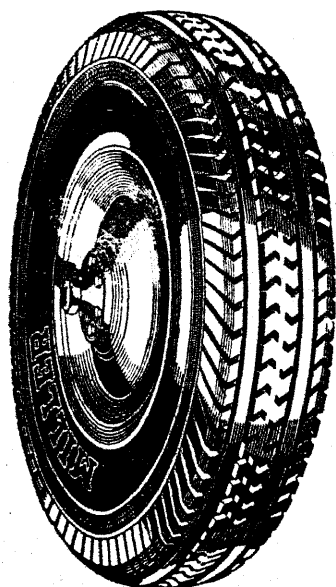
INGLISE
mootor- ja jalgratas.

Nõudke hinnakirju.

Tennis reketid ja pallid
T. H. PROSSER.

Kontor ja ladu: **A. Hilgendorff.**
TALLINN, Gonsiori, 26. — telef. 305-31.

MILLER autokummide

paremused on:

- 1) ühest tükist tald ja küljed, seepärast ei murdu;
- 2) lai teepinnakujuline tald ja seega aeglane kulumine;
- 3) ühtlane paindumus ja suur elastsus, seega väike sisemine hõõrumissoojus ja rohke kilomeetrite arv.

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

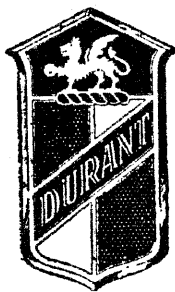
Müürivahe, 16, Laenupanga majas,
uks B. Telefon (2)12-53.

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaanl“.

„Romaanl“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üksiknr. 40 s.

Moodsa autosõidu

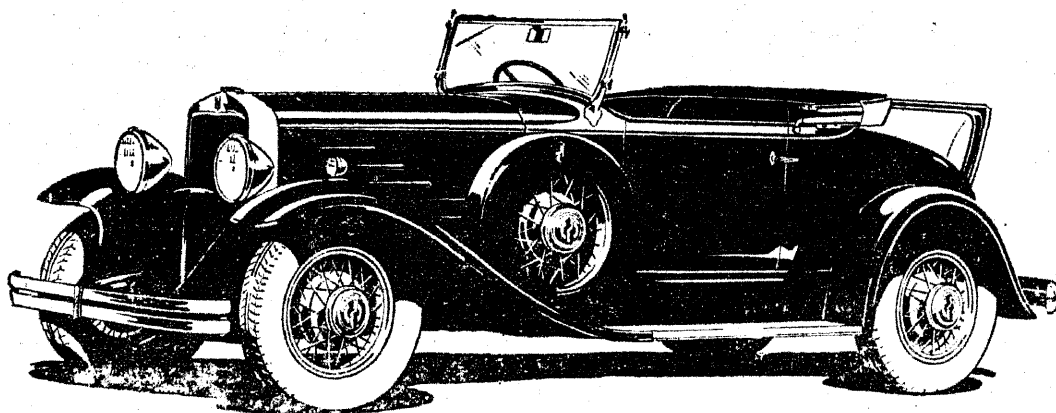
tähelepanuväärt kaasmõjurid.

VÄLIMUS
TÖÖVÕIME
MUGAVUS
VÄÄRTUS

Auto parimate omaduste põhilased on: välimus, töö-
võime, mugavus ja väärtus, need on uue Durant moodsa
autosõidu tähelepanuvääriavad kaasmõjurid madala- ja
keskmisehinnaliste kuuesilindriliste reas.

Nende uute vankrite ilu ja võrratu ruumirohkus on
hämmastav. Pehmus töötamises, pikk iga ja madalad
korrashoiukulud on uue Durant'i igal pisemal osal.

Durant 6-14 Sport Roadster.

DURANT

hea vanker.

Ainu-
esindaja:

HEINR. LAGUS,

Tallinn, Müürivahe t. 16
Laenupanga m., Tel. (2)12-53.

Ostudel ja Järelepärimistel nimetage „Romaan’i.“